

לקוטי תורה • שיר השירים • מאמר 33

הנה ענין מדלג על ההרים הוא עד"מ שההפרש...

”מדלג על ההרים”

לימוד תורה יכול להמשיך את סובב כל עלמין, האור שלמעלה מכל העולמות, שמגיע רק ב”דילוג” מעל החלל הריק של הצמצום, אל ממלא כל עלמין, האור שיורד שלב אחר שלב דרך העולמות. הדבר מתאפשר רק לאחר שהתפילה העלתה תחילה את הנשמה למסירות נפש ללא גבול: ”אחת היא, יונתי”, ואחר כך: ”קול דודי, הנה זה בא”.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/33

הנקודה

לימוד תורה יכול להמשיך את סובב כל עלמין, האור שלמעלה מכל העולמות, שמגיע רק ב"דילוג" מעל החלל הריק של הצמצום, אל ממלא כל עלמין, האור שיורד שלב אחר שלב דרך העולמות. הדבר מתאפשר רק לאחר שהתפילה העלתה תחילה את הנשמה למסירות נפש ללא גבול: "אחת היא, יונתי", ואחר כך: "קול דודי, הנה זה בא".

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

דילוג, בניגוד להליכה, מרים את שתי הרגליים מן הקרקע ומשאיר תחתיהן חלל ריק. כך לא יכלו העולמות להתהוות מאור אין סוף בדרך של עילה ועלול: היה צורך בצמצום ובחלל ריק, ורק לאחר מכן בקו, שנמשך ממלכות של אור אין סוף. זהו "דילוג"; כל מה שמאצילות ולמטה, אפילו מעבר לפרסא, הוא השתלשלות מסודרת. השתלשלות זו היא ממלא כל עלמין, האור שממלא כל עולם לפי מידתו, ולכן העולמות יכולים להשתנות. סובב כל עלמין, עצמות האור, אינו משתנה; לפניו עליונים ותחתונים שווים, וזו הסיבה שה' משיגה על כל פרט, דבר שבלעם לא הצליח להבין. סובב כל עלמין מאיר בתוך ממלא כל עלמין באמצעות לימוד תורה: המשנה, ה"מלכה", ביצירה; הברייתות, הפילגשים; דיני התלמוד, ה"עלמות" של בריאה, שבה החכמה נסתרת בחושך. אך הדבר נעשה רק לאחר התפילה: הנשמה, שבאמצעות התבוננות וכוחו של מזון מעודן מוסרת את עצמה "בכל מאודך", עולה לבינה, ואז לימוד התורה ממשיך את סובב כל עלמין לתוך ממלא כל עלמין.

מבנה

1	דילוג והליכה	11-3
דילוג משאיר חלל ריק בין הרגליים לקרקע. העולמות לא יכלו להתהוות מאור אין סוף בדרך של עילה ועלול, ולכן קדמו להם צמצום וחלל ריק, ולאחריהם נמשך הקו ממלכות של אור אין סוף: זהו "דילוג". בתוך העולמות, אפילו מעבר לפרסא שבין אצילות לבריאה, הירידה היא השתלשלות מסודרת, כמו הנשמה המתלבשת בגוף.		
2	ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין	11-5
מאצילות ולמטה, האור ממלא כל עולם לפי מידתו, כפי שהשכל יורד אל המידות, אל הדיבור ואפילו אל הכתיבה; לכן העולמות משתנים. סובב כל עלמין, עצמות האור, אינו משתנה: לפניו עליונים ותחתונים שווים, וזו הסיבה שה' משיגה על כל פרט, בניגוד לטעותו של בלעם. לעתיד לבוא יתגלה סובב כל עלמין, והגוף יחיה מזיו השכינה.		
3	מלכות, פילגשים ועלמות	11-7
סובב כל עלמין מאיר בתוך ממלא כל עלמין באמצעות לימוד תורה. המשנה, ה"מלכה", היא המידות של עולם היצירה, שבו הגילוי קבוע וברור; הברייתות, הפילגשים, הן נצח, הוד ויסוד, חיצוניות ומצומצמות, ומתרככות בזמן הגלות; דיני התלמוד הבבלי הם ה"עלמות" של בריאה, שבה החכמה נסתרת: "יוצר אור ובורא חושך". כאשר מלכות עולה אל המלך, הן עולות איתה.		

המשכת הדבר למטה זקוקה לאתערותא דלתתא בקריאת שמע וכתפילה. ההתבוננות בפסוקי דזמרה עושה את הנשמה "אחת", כלולה ב"אחד", ומביאה אותה לאהבה "בכל מאודך" – מסירות נפש ללא גבול, טבעית לנפש האלקית כשם שהרגל מצייתת לראש; כוחו של מזון מותר מברר ניצוצות מקליפת נוגה, ואפילו השכל של הצד הבהמי מסכים לכך. בלי זאת, "כל האומר אין לי אלא תורה, אפילו תורה אין לו".

"אחת היא לאמה": הנשמה עולה לכינה, בחינת המחשבה שבה מושרשות הנשמות, וכל השתלשלות המדרגות עולה איתה. "ברה היא לילדתה": הברורים, ששורשם במזון הוא מתוהו, מגיעים להשלמתם. תחילה התפילה מעלה מיין נוקבין, ואחר כך לימוד התורה ממשיך את סובב כל עלמין לתוך ממלא כל עלמין: "קול דודי, הנה זה בא".

מו ש ג ים

דילוג דיילוג

המעבר מאור אין סוף לאצילות, שאינו השתלשלות רציפה: תחילה האור מסתלק לגמרי ומשאיר חלל ריק, ולאחר מכן נמשך קו ממלכות שלו, כמו דילוג שמשאיר אוויר מתחת לרגליים.

השתלשלות השתלשלות

ירידה בדרך של עילה ועלול, כמו חוליות מחוברות של שרשרת. היא חלה על כל מה שמאצילות ולמטה, אפילו מעבר לפרסא שבין אצילות לבריאה, הדומה לאור המאיר דרך מסך.

ממלא כל עלמין / סובב כל עלמין ממלא כל עלמין / סובב כל עלמין ממלא כל עלמין הוא הזיו שממלא כל עולם לפי מידתו, ולכן העולמות יכולים להשתנות; סובב כל עלמין הוא עצמות האור, שלפניו עליונים ותחתונים שווים. לימוד התורה ממשיך את סובב כל עלמין לתוך ממלא כל עלמין.

משנה, ברייתא, תלמוד משנה, ברייתא, תלמוד

ה"מלכות", ה"פילגשים" וה"עלמות" שבפסוק: המשנה ביצירה (חסד, גבורה ותפארת), הבריות, שהן "מחוץ לגוף" (נצח, הוד ויסוד), ודיני התלמוד הבבלי בבריאה, שבה החכמה נסתרת.

אחת / אחד אחת / אחד

"אחת", לשון נקבה, היא נוקבא, הצד המקבל, והנשמה כמקבלת; "אחד" הוא ז"א. באמצעות התפילה נכללת "אחת" ב"אחד".

מיין נוקבין / מיין דוכרין מיין נוקבין / מיין דוכרין

"המים הנקביים" שעולים מלמטה ו"המים הזכריים" שנמשכים מלמעלה בתגובה: "אין טיפה יורדת מלמעלה אלא אם כן שתי טיפות עולות מלמטה".

מסירות נפש מסירות נפש

אהבה "בכל מאודך", ללא גבול, הטבעית לנפש האלקית בהיותה חלק מה'. היא המאפשרת ללימוד התורה להמשיך את סובב כל עלמין.

בירור מקליפת נוגה בירור מקליפת נוגה

הניצוצות שבמזון המותר, ששורשם בעולם התוהו, מתבררים ועולים כאשר האדם מתפלל בכוח שהמזון נתן לו.

קטע 1 • 11-3

דיילוג והליכה

1 הנה ענין מדלג על ההרים¹ הוא עד"מ שההפרש בין הילוך לדיילוג שמי שהוא הולך כדרכו הרי רגליו

עומדות על הארץ ממש

והנה, עניינו של "מדלג על ההרים" הוא, בדרך משל, [כך]: ההבדל בין הליכה לדיילוג הוא שמי שהולך כדרכו, רגליו עומדות ממש על הארץ.

המאמר פותח בביטוי משיר השירים ב, ח, שבו האהוב בא "מדלג על ההרים, מקפץ על הגבעות". כדי להסביר מה פירוש "דיילוג", אדמו"ר הזקן משווה תחילה בין הליכה לדיילוג: מי שהולך משאיר את רגליו על הארץ עצמה.

ואף בשעה שהוא הולך הוא מגביה רק רגלו אחת אבל רגלו השנית עומדת על הארץ

גם בזמן שהוא הולך, הוא מגביה רגל אחת בלבד, ואילו רגלו השנייה עומדת על הארץ.

בהליכה מרימים בכל פעם רגל אחת בלבד, ואילו הרגל השנייה נשארת נטויה במקומה. אין רגע שבו ההולך מתנתק כולו מן הארץ.

ואף מי שהוא רץ במרוצה היינו רק שהוא מגיה רגלו במהירות גדול אבל מ"מ רגל אחת ימין או שמאל

עומדת על הארץ ורגלו השניי [השנייה] באויר

ואפילו מי שרץ במהירות, כלומר, הוא רק מגביה את רגלו במהירות רבה, מכל מקום רגל אחת, ימין או שמאל, עומדת על הארץ, והרגל השנייה באוויר.

הריצה מהירה יותר, אך אינה שונה במהותה: מהירות הצעדים אינה משנה את העובדה שרגל אחת, ימין או שמאל, נוגעת תמיד בארץ, בעוד הרגל השנייה באוויר. (המילה המודפסת מגיה היא ככל הנראה טעות דפוס במקום מגביה, "מרים", המילה ששימשה בחלק הקודם.)

אבל הדיילוג הוא שמגביה כל גופו ושני רגליו מן הארץ ונעשה חלל ומקום פנוי ואויר בין רגליו לארץ

עד שאח"כ עומדות רגליו על הארץ.²

אבל דיילוג הוא כאשר האדם מגביה את כל גופו ואת שתי רגליו מן הארץ, ונוצר חלל ומקום פנוי ואוויר בין רגליו

לארץ, עד שלאחר מכן רגליו עומדות על הארץ.

דיילוג שונה במהותו: כל הגוף ושתי הרגליים מתנתקים מן הארץ, כך שלרגע נוצר רווח — חלל ריק של אוויר — בין הרגליים לארץ, ורק לאחר מכן הרגליים נוחתות. על הרווח הזה יתבסס המשל.

2 ועדי"ז יובן הנמשל ענין מדלג כי הנה כדי שיהיה התהוות עולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] מאור

א"ס ב"ה לא היה יכול להיות על ידי השתלשלות עילה ועלול

כך יובן גם הנמשל, כלומר עניין ה"דילוג". כדי שעולמות אצילות, בריאה, יצירה ועשיה יתהוו מאור אין סוף, ברוך הוא, לא היה אפשר שהדבר ייעשה באמצעות השתלשלות של עילה ועלול,

כעת אדמו"ר הזקן מיישם את המשל במה שהוא בא להמחיש — הנמשל: התהוותם של ארבעת העולמות. הוא פותח בקושי: העולמות אינם יכולים להתהוות מאור אין סוף באמצעות השתלשלות הדרגתית של עילה ועלול, כשכל מדרגה נמשכת ויורדת מן המדרגה שמעליה.

כי מאחר שהוא א"ס איך יכול להתהוות מזה עולם ע"י השתלשלות שהרי העלול יש לו ערך לעילתו משא"כ העולמות לגבי א"ס ב"ה

שכן מאחר שהוא אין סוף, כיצד יכול עולם להתהוות ממנו באמצעות השתלשלות? הרי העלול עומד ביחס לעילתו, ואילו העולמות אינם עומדים ביחס כזה לאין סוף, ברוך הוא.

בכל השתלשלות של עילה ועלול יש בין העלול לעילתו יחס מסוים והתאמה. לעולמות הסופיים אין כל יחס לאין סוף, ולכן שום השתלשלות הדרגתית אינה יכולה להוביל ממנו להתהוותו של עולם.

ולכן היה צ"ל צמצום ומקום פנוי³ כמבואר בתחלת ספר ע"ח [עץ חיים]⁴ דהיינו שמתחלה צמצם אורו לגמרי שנסתלק ונכלל האור במקורו במאור ונעשה חלל ומקום פנוי ואח"כ נתגלה קו וחוט והארת הקו הוא ממלכות דאור א"ס ב"ה

לכן היה צורך בצמצום ובמקום פנוי, כפי שמבואר בתחילת ספר עץ חיים. כלומר, תחילה צמצם את אורו לגמרי, כך שהאור הסתלק ונכלל במקורו, במאור, ונוצרו חלל ומקום פנוי; לאחר מכן התגלו קו וחוט. הארת הקו היא ממלכות של אור אין סוף, ברוך הוא,

התשובה היא הצמצום המבואר בתחילת עץ חיים: תחילה ה' סילק את אורו לגמרי, כך שהאור נכלל מחדש במקורו, במאור, והותיר חלל; ורק לאחר מכן התגלה בו קו אור דק, המכונה גם חוט. קו זה נמשך ממלכות של אור אין סוף, הבחינה האחרונה והנמוכה ביותר שבו.

ולא מעצם אור א"ס ב"ה דאם היה הגילוי מעצמותו ית' הי' [היה] חוזר לקדמותו כלי שום עלמין וז"ש [וזהו שכתוב] מלכותך מלכות⁵ כל עולמים שמבחי מלכותך⁶ הי' [היה] התהוות כל העלמין ע"י קו"ח [קו וחוט] (וענין מלכות דאור א"ס עיין בע"ח [בעץ חיים])

ולא מעצמות אור אין סוף, ברוך הוא; שכן אילו ההתגלות הייתה מעצמותו יתברך, הכול היה חוזר לקדמותו ולא היו עולמות כלל. וזהו שנאמר: "מלכותך מלכות כל עולמים" — ממדרגת "מלכותך" התהוו כל העולמות באמצעות הקו והחוט. (ולענין מלכות של אור אין סוף, עיינו בעץ חיים.)

הקו אינו יכול לנבוע מעצמות אור אין סוף, שכן התגלות העצמות הייתה מחזירה את הכול למצבו הקודם, לפני הבריאה, ולא היו עולמות כלל. לכן הפסוק "מלכותך מלכות כל עולמים" (תהילים קמה, יג) מתפרש כך: כל העולמות התהוו מ"מלכותך" של ה', באמצעות הקו. לאחר מכן מפנה המאמר לעץ חיים, שם מוסבר מהי "מלכות של אור אין סוף".

(שמי"א פ"ג [פרק ג']) וז"ל [וזה לשוננו] וכאילו נאמר דרך משל שהוא בחינת מלכות שבמלכות ואע"פ [ואף על פי] שאין כן כי אין שם דמות וספירה ח"ו [חס ושלום] רק לשכך האוון נדבר כך⁷ עכ"ל [עד כאן לשוננו]:

(שער מא, פרק ג); ואלה דבריו: "וכאילו נאמר, בדרך משל, שזו בחינת מלכות שבמלכות. ואף על פי שאין הדבר כך, שהרי אין שם דמות או ספירה, חס ושלום, אלא כדי לשכר את האוון אנו מדברים כך". עד כאן לשוננו.

עץ חיים מובא כאן כדי לסייג את הביטוי: האמירה שיש "מלכות שבמלכות" באין סוף היא משל בלבד, שכן באין סוף אין כלל דמות או ספירה. משתמשים בלשון זו רק "כדי לשכר את האוון" — כדי לתת למאזין דבר שיוכל לתפוס.

3 ועל זה נאמר קול דודי כוי מדלג⁸ כי הנה אורייתא מחכמה נפקת וההתגלות וההמשכה מאור א"ס ב"ה לבחיי חכמה בא בבחיי דילוג⁹ דוקא

ועל כך נאמר: "קול דודי" וגו', "מדלג". שהרי התורה יצאה מחכמה, וההתגלות וההמשכה מאור אין סוף ברוך הוא אל בחינת חכמה באות דווקא בדרך של דילוג,

כעת מיישמים את הפסוק "קול דודי" על הדילוג הזה. מקור התורה בחכמה, וההתגלות של אור אין סוף בחכמה, שהיא המדרגה הראשונה המתגלית, באה דווקא בדרך של דילוג.

שהרי צריך להיות מקודם חלל ומקום פנוי ואח"כ נמשך הקו ה"ז [הרי זה] בחיי דילוג כמשל הדולג שקודם נעשה חלל ומקום פנוי ואויר בין רגליו לארץ (ועמ"ש סד"ה קול דודי¹⁰ גבי מדלג ומקפץ)

שהרי תחילה צריך להיות חלל ומקום פנוי, ולאחר מכן נמשך הקו. זוהי בחינת דילוג, בדומה לאדם המדלג: תחילה נוצר חלל ומקום פנוי, ואויר בין רגליו לבין הארץ (ועיינו כמה שכתוב בסוף המאמר הפותח "קול דודי" בעניין "מדלג" ו"מקפץ"),

דילוג פירושו שתחילה יש חלל, ורק לאחר מכן נמשך לתוכו הקו, בדומה לאדם המדלג, שבתחילה נוצר פער של אויר בין רגליו לארץ. הסוגריים מפנים לסוף המאמר "קול דודי", מוקדם יותר בלקוטי תורה על שיר השירים, העוסק במילים "מדלג" ו"מקפץ".

ואח"כ יעמדו רגליו על הארץ משא"כ בהילוך וכך הוא למעלה שההמשכה מא"ס ב"ה לחכמה נמשך שלא ע"י דרך וסדר ההשתלשלות

ולאחר מכן רגליו עומדות על הארץ, שלא כמו בהליכה. וכך גם למעלה: ההמשכה מאין סוף ברוך הוא לחכמה נמשכת שלא דרך מסלול וסדר ההשתלשלות.

לאחר הפער המדלג נוחת, בניגוד להליכה, שבה אין ניתוק מן הקרקע. כך גם למעלה: האור המגיע לחכמה מאין סוף אינו בא באמצעות שרשרת מסודרת של השתלשלות, שלב אחר שלב.

כי לשון השתלשלות הוא כמו שלשלת¹¹ אשר טבעת זה אחוז ואדוק בזה בלי שום הפסק בינתיים משא"כ בהתגלות הנ"ל והתהוות העולמות מא"ס ב"ה היה

שהרי המונח השתלשלות הוא מלשון שלשלת, שבה טבעת אחת אחוזה ומחוברת לטבעת הבאה, בלי הפסק ביניהן. ואילו בהתגלות האמורה ובהתהוות העולמות מאין סוף ברוך הוא, היה

ההשתלשלות, כלומר שרשרת הירידה, נקראת כך מלשון שלשלת, שטבעותיה מחוברות זו לזו בלי פער ביניהן. ההתגלות בחכמה והתהוות העולמות מאין סוף שונות מכך, כפי שיוסבר בחלק הבא.

צריך להיות תחלה הסתלקות האור לגמרי והגבהתו למעלה ואח"כ בא ההתגלות לחכמה דרך קו וחוט זהו בחי' הדילוג וכ"ז [וכל זה] הוא בהמשכה מא"ס ב"ה לאצי

צורך תחילה בהסתלקות מוחלטת של האור ובהתרוממותו למעלה, ולאחר מכן באה ההתגלות לחכמה דרך קו וחוט. זוהי בחינת דילוג. וכל זה הוא בהמשכה מאין סוף ברוך הוא לאצילות.

כאן האור הסתלק תחילה לחלוטין והתרומם למעלה, ורק לאחר מכן הגיעה התגלות לחכמה באמצעות הקו: הפסק ולאחריו התחלה חדשה, וזהו עניינו של הדילוג. אדמו"ר הזקן מגביל זאת למעבר אחד — ההמשכה מאין סוף לאצילות.

אבל כל המשכות בעולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] אפילו מאצי לבי"ע לא נקי בחי' דילוג כי הוא דרך השתלשלות¹² והגם שבאצי איהו וחיוהי וגרמוהי חד

אבל כל המשכות בעולמות אצילות, בריאה, יצירה ועשיה, אפילו מאצילות לבריאה, יצירה ועשיה, אינן נקראות בחינת דילוג, שכן הן בדרך השתלשלות. ואף שבאצילות "הוא וחיוהי וגרמוהי חד",

בתוך ארבעת העולמות, גם מאצילות לבריאה, יצירה ועשיה, הירידה אינה דילוג אלא שרשרת. לאחר מכן מעלה אדמו"ר הזקן קושי מן הביטוי הידוע שבאצילות "הוא וחיוהי וגרמוהי חד".

היינו עצמותו והאור והכלים הכל אחד וא"כ איך יכול להיות מזה השתלשלות עולמות בי"ע שהם בעלי גבול מ"מ בכלים דאצי גם כן שייך בחינת גבול

כלומר, עצמותו, האור והכלים — הכול אחד; ואם כן, כיצד יכולה לנבוע מכך השתלשלות של עולמות בריאה, יצירה ועשיה, שהם מוגבלים? ובכל זאת, גם בכלים של אצילות שייכת בחינת הגבול.

אם עצמות ה', האור והכלים של אצילות הם כולם אחד, כיצד יכולים עולמות מוגבלים להשתלשל מאצילות, חוליה אחר חוליה? התשובה היא שבכלים של אצילות כבר יש בחינה של גבול, ולכן יכולים לנבוע מהם עולמות סופיים.

ולכן שלשים כלים דז"נ [דזעיר אנפין ונוקבא]¹³ מתלבשים בבי"ע ממש ונעשים נשמה להן (וכמשל הנשמה שמתאחדת עם הגוף וכשיש מכאוב ברגל מרגשת הנשמה אף שהגוף גשמי והנשמה רוחנית כך ע"ס [עשר ספירות] דבי"ע הם גופים וכלים לכלים דאצי" שנעשים נשמה להן)

ולכן שלשים הכלים של ז"א ונוקבא מתלבשים ממש בבריאה, יצירה ועשיה ונעשים להם נשמה. (כמשל הנשמה המתאחדת עם הגוף: כשיש כאב ברגל, הנשמה מרגישה אותו, אף שהגוף גשמי והנשמה רוחנית. כך עשר הספירות של בריאה, יצירה ועשיה הן גופים וכלים לכלים של אצילות, שנעשים להם נשמה.)

לכן שלשים הכלים של ז"א ונוקבא שבאצילות מתלבשים בעצמם בעולמות התחתונים ונעשים להם נשמה. הסוגריים משווים זאת לנשמה ולגוף, המאחדים עד כדי כך שהנשמה מרגישה כאב ברגל, אף שהיא רוחנית והגוף גשמי; כך עשר הספירות של העולמות התחתונים משמשות גופים לכלים של אצילות.

וכמו שדרך גילוי והתלבשות הנשמה בגוף הוא בדרך השתלשלות שבהראש מאיר יותר מן מה שמאיר בידים ובידים יותר מברגלים כך הוא סדר התלבשות למ"ד כלים דאצילות בבי"ע שבבריאה מאיר גילוי בחי עליונה יותר

וכשם שגילוי הנשמה והתלבשותה בגוף נעשים בדרך של השתלשלות — שהרי בראש היא מאירה יותר מכפי שהיא מאירה בידיים, ובידיים יותר מכפי שהיא מאירה ברגליים — כך הוא סדר התלבשותם של שלושים הכלים של אצילות בבריאה, ביצירה ובעשיה: בבריאה מאירה בחשיפה גדולה יותר בחינה נעלית יותר,

הירידה הזאת פועלת לפי הדגם של הנשמה בגוף, שבו הגילוי מדורג: היא מאירה בעוצמה הרבה ביותר בראש, פחות בידיים, ועוד פחות ברגליים. באותו אופן מדורג מתלבשים הכלים של אצילות בעולמות התחתונים, ובבריאה מתגלה בחינה נעלית יותר מאשר בעולמות שמתחתיה.

כמו עדי"מ גילוי הנשמה במוחין שבראש כו' והגם שצריך להיות פרסא מפסקת בין אצילות לבריאה אעפ"כ [אף על פי כן] לגבי הצמצום ומקום פנוי שבין א"ס ב"ה לאצילות

כמו, למשל, גילוי הנשמה במוחין שבראש וכו'. ואף על פי שחייבת להיות פרסא המפרידה בין אצילות לבריאה, ככל זאת, כיחס לצמצום ולחלל הפנוי שבין אין סוף ברוך הוא לאצילות,

בריאה דומה למוחין שבראש, שבהם הנשמה מתגלה במידה הרבה ביותר. לאחר מכן מוסיף אדמו"ר הזקן הסתייגות: אכן יש פרסא בין אצילות לבריאה, אך אין להשוות אותה לצמצום ולחלל הפנוי שבין אין סוף לאצילות.

שהוא הנקרא דלוג אין הפרסא נקרא בשם דילוג כלל רק בחינת השתלשלות שהפרסא הוא כמו אור המאיר דרך המסך

שהוא הנקרא דילוג, הפרסא אינה נקראת כלל בשם "דילוג", אלא רק בחינת השתלשלות; שהרי הפרסא דומה לאור המאיר דרך מסך,

לעומת הצמצום, שהוא ה"דילוג", הפרסא עדיין שייכת לשרשרת ההשתלשלות. היא דומה לאור המאיר דרך מסך: המסך מחליש את האור, אך אינו מפסיק אותו.

וכמו שמתלבש השכל בלבוש המשל שאע"פ [שאף על פי] שהוא העלם והסתר מ"מ לא היה תחלה סילוק כל עצם האור

וכמו שהשכל מתלבש בלבוש של משל: אף שיש בכך העלם והסתר, בכל זאת לא הייתה תחילה הסתלקות של עצם האור כולו.

דוגמה נוספת: כאשר רעיון מתלבש במשל, הוא מוסתר בתוך לבוש, אך הרעיון לא הסתלק קודם לכן. ההסתר ממשי, אך לא הייתה הסתלקות מוקדמת של דבר.

כי אדרבה עצם האור נמשך ומאיר דרך המסך וכן עצם השכל מתלבש בהמשל כ"א שיש מחיצה ומסך כדי שיוכל המקבל לקבל

אדרבה, עצם האור נמשך ומאיר דרך המסך, וכך גם עצם השכל מתלבש במשל; אלא שיש מחיצה ומסך כדי שהמקבל יוכל לקבל.

אדרבה, האור עצמו עובר דרך המסך, והרעיון עצמו נוכח בתוך המשל. המסך או המחיצה נועדו רק לכך שהמקבל, שאינו יכול לקלוט את האור או את הרעיון ישירות, יוכל לקבלם.

אבל מאור אי"ס ב"ה המאציל לאצ"י צריך להיות תחלה הסתלקות כל האור למקורו והגילוי נמשך אחר כך

אבל מאור אין סוף ברוך הוא, המאציל, אל אצילות, צריך תחילה שכל האור יסתלק אל מקורו, ורק לאחר מכן נמשך הגילוי,

התהליך מאור אין סוף, המאציל, אל אצילות שונה במהותו: תחילה כל האור צריך להסתלק אל מקורו, ורק לאחר מכן נמשך גילוי.

רק הארה דרך קו כנ"ל וזהו הנקי דלוג ונקי למעלה מסדר ההשתלשלות (ועמ"ש ע"ז ג"כ בד"ה פתח אליהו):¹⁴

ורק הארה נמשכת דרך הקו, כנזכר לעיל. וזהו הנקרא דילוג, והוא נקרא למעלה מסדר ההשתלשלות. (ועיינו גם במה שכתוב על כך במאמר הפותח במילים "פתח אליהו").

מה שנמשך לאחר מכן הוא הארה בלבד, דרך הקו, וזה נקרא "דילוג"; הוא נקרא גם "למעלה מסדר ההשתלשלות". בסיום מפנה הטקסט למאמר "פתח אליהו", העוסק גם הוא באותו עניין.

קטע 2 • 41-5

ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין

4 ב והנה מאצילות ולמטה נקי בשם ממלא כל עלמין ודרך השתלשלות כי בחי' כלים דמלי' הם

2. והנה, מאצילות ולמטה נקרא הדבר בשם ממלא כל עלמין, והוא בדרך השתלשלות. שכן הכלים של מלכות הם

מתחיל כאן חלק חדש, המסומן במספר 2. מאצילות ולמטה נקרא האור האלוני ממלא כל עלמין, והוא יורד בשרשרת רציפה של השתלשלות ולא בקפיצה. כאן מתחיל ההסבר לכך: הכלים של מלכות דאצילות הם עצמם בחינת העולמות התחתונים.

בחי' בי"ע ובחי' מלי' מקבלת מכל ע"ס [עשר ספירות] דאצילות כידוע שמבחי' מלי' דחסד דאצי' נעשה חסד דמלכות דאצי' ומספ"י [ומספירה / ומספירות] מלי' דגבורה דאצי' נעשה גבורה דמלי' דאצי'

בחינת בריאה, יצירה ועשיה, ומלכות מקבלת מכל עשר הספירות של אצילות. כידוע, מבחינת מלכות של חסד דאצילות נעשה החסד שבמלכות דאצילות, ומספירת מלכות של גבורה דאצילות נעשית הגבורה שבמלכות דאצילות.

מלכות, הספירה האחרונה של אצילות, מקבלת מכל עשר הספירות שמעליה. בכל ספירה יש בחינת מלכות משלה: ממלכות של חסד נעשה החסד שבמלכות, וממלכות של גבורה — הגבורה שבמלכות.

לכן שייך לומר בכלל ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הגם שעולמות בי"ע הם בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] יש בכלל מאתים מנה ובחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] והשתלשלות הוא דרך עוי"ע [עילה ועלול] (וכבר נת' [נתבאר] שמ"מ יש פרסא מפסקת כו')

לכן ראוי לומר באופן כללי "ממלא כל עלמין". אף שעולמות בריאה, יצירה ועשיה הם מוגבלים, "בכלל מאתיים מנה"; ובחינת ממלא כל עלמין והשתלשלות היא בדרך של סיבה ומסובב. (וכבר הוסבר שלמרות זאת יש פרסא מפסקת וכו').

מכיוון שמלכות כוללת בתוכה משהו מכל אצילות, והכלים שלה הם בחינת העולמות התחתונים, אפשר לדבר באופן כללי על כל הסדר מאצילות ולמטה כעל ממלא כל עלמין. אף שעולמות בריאה, יצירה ועשיה מוגבלים, חל כאן הכלל "בכלל מאתיים מנה": הגדול כולל את הקטן. ההערה בסוגריים מזכירה שגם בשרשרת הזאת יש פרסא מפסקת בין אצילות לבריאה, כפי שהוסבר בחלק הקודם.

ובחי' הארה וזיו מאור מלי' דאצי' מאיר ומחיה כל עולם ויש הארה והתלבשות בכל עולם לפי ערך המקבל דרך עוי"ע [עילה ועלול].

והארה וזיו מאור המלכות דאצילות מאירים בכל עולם ומחיים אותו; בכל עולם יש הארה והתלבשות לפי יכולת המקבל, בדרך של סיבה ומסובב.

באמצעות ההשתלשלות הזאת מאירה בכל עולם הארה מאור המלכות דאצילות ומעניקה לו חיות. בכל עולם היא מתלבשת לפי מה שאותו עולם מסוגל לקבל, שלב אחר שלב, בדרך של סיבה ומסובב.

וכמו ד"מ [דרך משל] מן השכל נשתלשלו המדות והשכל נתלבש במדות ובמחשבה דבור ומעשה וגם במעשה הכתב נתגלה השכל¹⁵ וכותבין דבר שכל בכתב וא"כ השכל

וכמו, למשל, שהמדות משתלשלות מן השכל, והשכל מתלבש במדות, במחשבה, בדיבור ובמעשה. גם במעשה הכתיבה מתגלה השכל, וכותבים עניין שכלי בכתב. ואם כן, השכל

משל מנפש האדם: הרגשות באים מן השכל בדרך של השתלשלות, והשכל מתלבש תחילה ברגשות ואחר כך במחשבה, בדיבור ובמעשה. הוא מגיע אפילו למעשה הכתיבה הגשמי, שכן אדם כותב רעיון, והרעיון מתגלה כמה שהוא כותב.

עצמו נשתלשל ע"י עילה ועלול עד שנשתלשל ונתלבש עצם השכל במעשה הכתב נתגלה השכל נמצא יש ערך לעשייה גשמיות של מעשה הכתב עם השכל הרוחני.

עצמו השתלשל על ידי עילה ועלול, עד שהעצם של השכל השתלשל והתלבש במעשה הכתיבה והשכל התגלה. נמצא שיש יחס בין הפעולה הגשמית של הכתיבה ובין השכל הרוחני.

נמצא שהשכל עצמו ירד שלב אחר שלב, בדרך של עילה ועלול, עד שעצם השכל התלבש והתגלה במעשה הכתיבה. מכאן שגם למעשה הכתיבה הגשמי יש יחס אל השכל הרוחני, וזהו פירושה של השתלשלות בדרך של סיבה ומסובב.

5 וכ"ש [וכל שכן] משכל למדות ולפי ערך השכל כן נשתלשלו המדות וקטן ששכלו מעט גם מדותיו בדברים קטנים כך בעולמות נשתלשל

ועל אחת כמה וכמה מן השכל אל המדות: המדות משתלשלות בהתאם למידת השכל; ילד ששכלו מועט, גם המדות שלו מתעוררות בעניינים קטנים. כך גם בעולמות, האור משתלשל

אם אפילו למעשה הגשמי של הכתיבה יש זיקה לשכל, על אחת כמה וכמה שהרגשות, ההולכים אחר השכל לפי מידתו, קשורים אליו: ילד קטן ששכלו מועט, רגשותיו מופנים לעניינים קטנים. כך גם בעולמות, האור יורד בהשתלשלות.

האור ומאיר בכל עולם לפי ערכו ומחיה ומהווה אותם כבריאה מאיר יותר בגילוי וכו' עד עשייה שם נתצמצם האור ומחמת זה יכול להיות שינויים בעולמות

ומאיר בכל עולם לפי מידתו, נותן להם חיות ומהווה אותם. כבריאה הוא מאיר בגילוי רב יותר וכו', ועד לעשייה, שבה האור מצומצם. משום כך יכולים לחול שינויים בעולמות,

האור מאיר בכל עולם לפי מידתו של אותו עולם, ונותן לו חיות ומציאות: כבריאה הוא מאיר בגילוי רב יותר, ופחות בעולמות שמתחתיה, עד שבעשייה הוא מצומצם. מכיוון שהגילוי שונה מעולם לעולם, יכולים לחול שינויים בעולמות.

כמו קיץ וחורף בנין הבית וחורבנו וימות המשיח כל זה הוא מחמת שהוא רק הארה שמאיר בכל עולם ומחיה אותם בבחי' ממלא וא"כ ממילא אין הגילוי בשה בכל העולמות

כגון קיץ וחורף, בניין בית המקדש וחורבנו, וימות המשיח. כל זה מפני שמה שמאיר בכל עולם ונותן לו חיות הוא הארה בלבד, בבחינת ממלא כל עלמין. ואם כן, מוכן מאליו שהגילוי אינו שווה בכל העולמות,

דוגמאות לשינויים הן קיץ וחורף, בניין בית המקדש וחורבנו, וימות המשיח. כל אלה אפשריים מפני שמה שמאיר בעולמות הוא הארה בלבד, בבחינת ממלא כל עלמין, שאינה מתגלה באותה מידה בכל מקום.

רק בצמצום בכל עולם לפי ערכו ככה נתגלה בחי' ממלא ולבעבור זה יש שנויי' [שנויים] לפי ערך הגילוי אכן בחי' סוכ"ע

אלא הוא בא בצמצום בכל עולם לפי מידתו; כך מתגלה בחינת ממלא כל עלמין. משום כך יש שינויים לפי מידת הגילוי. ואולם בחינת סוכב כל עלמין,

ממלא כל עלמין מתגלה בכל עולם רק באמצעות צמצום, לפי מידתו של אותו עולם, ולכן יש שינויים בהתאם למידת הגילוי. סוכב כל עלמין, האור שמקיף את כל העולמות, שונה מכך.

שהוא עצם האור הרי לגבי עצמותו ומהותו אני הוי' לא שנית¹⁶ מעלה ומטה שוין גשמיות ורוחניות

שהוא עצם האור, הרי שלגבי עצמותו ומהותו "אני הוי' לא שנית"; למעלה ולמטה שווים, הגשמיות והרוחניות,

סוכב הוא עצם האור עצמו, וביחס לעצמות ה' אין שינוי, כפי שנאמר: "אני הוי' לא שנית" (מלאכי ג, ו). מבחינתו, למעלה ולמטה, הגשמי והרוחני, שווים.

כמו קודם שנברא העולם וכמו ד"מ [דרך משל] זיו השמש שמאיר יכול להיות מסכים המסתיר את האור והזיו

כמו קודם שנברא העולם. למשל, אור השמש מאיר, אך יכולים להיות מסכים המסתירים את האור והזיו,

מבחינתו הדבר הוא כמו קודם שנברא העולם: הבריאה אינה מחוללת בו שינוי. המשל הוא השמש, שאור קרניה יכול להיחסם על ידי מסכים.

אבל מכל זה אין שום שינוי בעצם השמש כמ"כ [כמו כן] לגבי עצם אור א"ס אשר את השמים והארץ אני מלא¹⁷ אין שום שינוי והסתר כחשכה כאורה¹⁸ כלאר חשיבי קמיה.

אך בכל זאת אין בכך שום שינוי בעצם השמש. וכך גם ביחס לעצם אור אין סוף, שעליו נאמר "את השמים והארץ אני מלא": אין בו שום שינוי או הסתר; "כחשכה כאורה", והכול נחשב לאין לפניו.

המסכים מסתירים את אור השמש, אך אינם משנים דבר בשמש עצמה. כך גם עצם אור אין סוף, הממלא את השמים ואת הארץ (ירמיהו כג, כד), אינו משתנה ואינו מוסתר כלל: "כחשכה כאורה" (תהלים קלט, יב), והכול נחשב לאין לפניו.

רק כשנסתר ונתצמצם האור העצם ונמשך רק הארה ומאיר הזיו דרך דילוג וחלל ומקום פנוי כנ"ל אז שייך שינויים כנ"ל

רק כאשר האור העצמי נסתר ומצטמצם, ורק הארה נמשכת ממנו ומאירה בדרך של דילוג, חלל ומקום פנוי, כפי שנוזכר לעיל — אז שייכים שינויים, כפי שנוזכר לעיל.

השינוי שייך רק למישור שבו האור העצמי הוסתר והצטמצם, ורק הארה נמשכת ממנו. זוהי ההארה העוברת בדרך של "דילוג", החלל והמקום הפנוי שתוארו בחלק הראשון.

אבל לע"ל [לעתיד לבוא] כשיהיה התגלות האור מבחי' סכ"ע [סובב כל עלמין] יקום גם גוף הגשמי בתחית המתים וליהנות מזיו השכינה ולחיות בלא אכילה ושתייה

אבל לעתיד לבוא, כאשר יתגלה האור מבחינת סובב כל עלמין, גם הגוף הגשמי יקום בתחיית המתים, [ויוכל] ליהנות מזיו השכינה ולחיות בלי אכילה ושתייה.

לעתיד לבוא, כאשר יתגלה האור של סובב, גם הגוף הגשמי יקום בתחיית המתים. הוא ייהנה מזיו השכינה ויחיה בלי אכילה ושתייה; החלק הבא מסביר מדוע.

כי בפני עצם האור אין שום הסתר כלל ולבעבור זה יכול להשגיח על כל פרטי פרטים וכמ"ש מה' מצעדי גבר כוננו¹⁹ ואין אדם נוקף אצבעו²⁰ וכו' ידע מה בחשוכא²¹ ונהורא עמיה שרא

מפני שלפני עצם האור אין שום הסתר כלל. משום כך הוא יכול להשגיח על כל פרט ופרט, ככתוב: "מה' מצעדי גבר כוננו", וכן: "אין אדם נוקף אצבעו" וכו', ויידע מה בחשוכא ונהורא עמיה שרא".

לפני עצם האור אין דבר נסתר כלל, ולכן השגחת ה' מגיעה לכל פרט ופרט. מובאים כאן שלושה מקורות: "מה' מצעדי גבר כוננו" (תהילים לז, כג); מאמר חז"ל שאדם אינו נוקף אצבעו למטה אלא אם כן מכריזים עליו מלמעלה; והפסוק בדניאל: "ידע מה בחשוכא ונהורא עמיה שרא".

כי לפני עצמותו מעלה ומטה שוין הכל כלא חשיבי קמיה וזהו המגביהי לשבת המשפילי לראות²² בשמים ובארץ²³ אשר לבעבור שעצמותו מגביהי לשבת סכ"ע [סובב כל עלמין] ואינו בערך עלמין כלל

מפני שלפני עצמותו אין הבדל בין מעלה למטה; הכול נחשב כלא כלום לפניו. וזהו [פירוש] "המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ": משום שעצמותו "מגביהי לשבת", סובב כל עלמין, ואינה בערך לעולמות כלל,

לפני עצמותו אין מעלה או מטה; הכול נחשב כלא כלום לפניו. זהו פירוש הפסוקים בתהילים קיג, ה-ו: משום שהוא "מגביהי לשבת", בבחינת סובב, למעלה מכל יחס לעולמות, הוא "משפילי לראות" בארץ כפי שהוא רואה בשמים.

לכן אין שום הפרש בין שמים וארץ ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם הרשע²⁴ באמרו ומספר את רובע ישראל²⁵ והיינו לפי טעותו²⁶ שההתהוות הוא דרך השתלשלות והתלבשות בעלמין

לכן אין שום הבדל בין שמים לארץ. ועל כך נתעוורה עינו של בלעם הרשע כשאמר "ומספר את רובע ישראל". כלומר, טעותו הייתה שחשבה שההתהוות נעשית בדרך של השתלשלות והתלבשות בעולמות,

לכן, מבחינתו, אין הבדל בין שמים לארץ, ועל כך נתעוורה עינו של בלעם. הגמרא דורשת את דבריו "ומספר את רובע ישראל" (במדבר כג, י) על כך שה' מונה את הזיווגים של ישראל וממתין לטיפה שממנה נוצר צדיק. בלעם סבר שאין זה ראוי לקדוש וטהור להביט בדבר כזה, ועינו נתעוורה. טעותו הייתה לחשוב שההתהוות נעשית רק באמצעות השתלשלות והתלבשות בעולמות.

לכן יש חילוק מעלה ומטה ורחוק אצלם ה' בתכלית שישתלשל כ"כ [כל כך] למטה בהשגחה פרטית בארץ מתחת כמו בשמים ממעל ולכן אומרים על השמים כבודו²⁷

לכן יש בעיניהם הבדל בין מעלה למטה, ונראה להם רחוק בתכלית שה' ירד נמוך כל כך, וישגיח בהשגחה פרטית על הארץ שלמטה כפי שהוא משגיח על השמים שממעל. לכן הם אומרים: "על השמים כבודו".

אילו ההתהוות הייתה נעשית רק בדרך כזאת של השתלשלות, היה הבדל ממשי בין מעלה למטה, והיה נראה בלתי סביר בתכלית שה' ירד עד כדי השגחה על פרטי הארץ, כפי שהוא משגיח על השמים. משום כך אומרים הסוברים כך: "על השמים כבודו" (תהילים קיג, ד) — הוא נעלה מכדי להשגיח למטה.

אבל באמת במקום גדולתו שם ענוותנותו שמחמת שמגביהי לשבת משפילי לראות אשר לגבי סוכ"ע ושאין בגדר עלמין כלל אין שום הפרש מעלה ומטה וכלא ממש חשיבי ומתחת זרועות עולם²⁸ כו':

אבל באמת, "במקום גדולתו שם ענוותנותו": דווקא משום שהוא "מגביהי לשבת", הוא "משפילי לראות". ביחס לסוכב כל עלמין, שאינו בגדר עולמות כלל, אין שום הבדל בין מעלה למטה, והכול נחשב כלא כלום ממש; ו"מתחת זרועות עולם" וכו'.

באמת, "במקום גדולתו שם ענוותנותו": דווקא משום שהוא יושב למעלה מכול, הוא משגיח למטה. ביחס לסוכב, שהוא למעלה מגדר עולמות לגמרי, אין הבדל בין מעלה למטה, והכול נחשב כלא כלום ממש; ולכן "מתחת זרועות עולם" (דברים לג, כז) — כלומר, זרועותיו מגיעות גם אל הנמוך ביותר.

קטע 3 • 61-7

מלכות, פילגשים ועלמות

6 והנה שיאיר בחי' סוכב בבחי' מלא הוא ע"י עסק התורה קול דודי הנה זה בא²⁹

והנה, שהאור של סוכב כל עלמין יאיר בתוך הבחינה של ממלא כל עלמין, נעשה באמצעות העיסוק בתורה: "קול דודי, הנה זה בא".

שלב חדש: האור של סוכב כל עלמין מאיר בתוך ממלא כל עלמין באמצעות לימוד התורה. הפסוק "קול דודי, הנה זה בא" מתפרש בהקשר זה.

כי מתניתין מלכתא ובעסקו בתורה ואומר טהור וכו' אני המשנה המדברת בפ"ך והגילוי מאיר מאור א"ס במשנה בתדירא ו"ק [וי קצוות] מקננין ביצירה ופסקי הדינין הם בחי' מדות דיצירה והמדות ששה קצוות מאירין

שהרי "מתניתין מלכתא", וכשאדם עוסק בתורה ואומר "טהור" וכו', "אני המשנה המדברת בפ"ך". והגילוי של אור אין סוף מאיר במשנה בקביעות. שש הקצוות מקננות ביצירה, והפסקים הם בחינת מדות של יצירה; והמדות, שש הקצוות, מאירות

המשנה נקראת "מלכה", כלומר מלכות; וכשאדם לומד ופוסק "טהור" וכדומה, המשנה עצמה היא המדברת מפיו. במשנה מאיר גילוי אור אין סוף בקביעות, משום שהפסקים שלה שייכים למדות של יצירה, העולם שבו שש הקצוות, ז"א, "מקננות".

שם בגילוי ובתדירא כידוע שהתגלות אור א"ס בחכמה ואורייתא מחכמה נפקת וכל הדינין כשר ומותר וכו' המבוארים במשניות הם ע"י חכמה אתברירו מברר הטוב מרע ומאיר שם עצם

שם בגילוי ובקביעות. כידוע, גילוי אור אין סוף הוא בחכמה, ו"אורייתא מחכמה נפקת"; וכל הדינים, "כשר" ו"מותר" וכו', המבוארים במשניות, מתבררים באמצעות חכמה: היא מפרידה בין הטוב לרע, ועצם

המדות מאירות ביצירה בגילוי ובקביעות. אור אין סוף מתגלה בחכמה, התורה נובעת מחכמה, ודיני המשנה — "כשר", "מותר" והשאר — "מתבררים באמצעות חכמה", המפרידה בין הטוב לרע.

הגילוי ומברר ופוסק הדין שמותר לאכול ועי"ז נתעלה הדבר ההוא או להיפוך ועי"ז נאמר והבדלתם בין הבהמה הטהורה³⁰ וכו' משא"כ בברייתא ההאאה והגילוי בהם מועטת ואין בתדירא וכמשל ההולך אל פלגשו וכו'

הגילוי מאיר שם, והוא מברר ופוסק את הדין שדבר מסוים [מותר] לאכילה, ובכך אותו דבר מתעלה, או להפך. ועל כך נאמר: "והבדלתם בין הבהמה הטהורה" וכו'. לעומת זאת, בברייתא ההארה והגילוי מועטים, ואינם בקביעות, כמשל ההולך אל פלגשו וכו'.

כאשר פסק קובע שמותר לאכול דבר מסוים, הדבר מתעלה בכך; וכשהוא אסור, קורה ההפך. זוהי ההבחנה שעליה נאמר: "והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה" (ויקרא כ, כה). לעומת זאת, בברייתא האור והגילוי מועטים ואינם קבועים, כמו אדם ההולך אל פלגשו רק מדי פעם.

כי המשניות הם בחי' חג"ת [חסד גבורה תפארת] שהם כלים אמצעים תפארת גופא³¹ וכו' אכן ברייתות הם בחי' נה"י [נצח הוד יסוד] שהם לבר מגופא כלים חיצוני

שהרי המשניות הן בחינת חסד, גבורה ותפארת, שהן הכלים האמצעיים: "תפארת גופא" וכו'. אבל הברייתות הן בחינת נצח, הוד ויסוד, שהם "לבר מגופא" — כלים חיצוניים.

המשניות מקבילות לחסד, גבורה ותפארת, הכלים האמצעיים של הגוף; תפארת היא הגוף עצמו. הברייתות מקבילות לנצח, הוד ויסוד, הנמצאים מחוץ לגוף עצמו — כלים חיצוניים.

לכן נקרא ברייתא לשון חוצה ומתלבשים גם בעשיי [בעשיה] לכן נתרכו הברייתות דוקא בזמן הגלות כי אז מטי רגלין ברגלין³² בחיי נה"ח

לכן נקראת ברייתא, מלשון "חוצה", והן מתלבשות גם בעשיה. לכן התרכו הברייתות דוקא בזמן הגלות, כי אז "מטי רגלין ברגלין", בחינת נצח, הוד ויסוד;

עצם השם ברייתא פירושו "חיצונית", והמדרגות האלה מתלבשות אפילו בעשיה, העולם התחתון ביותר. משום כך התרכו הברייתות בזמן הגלות, כאשר "מטי רגלין ברגלין" — המדרגות התחתונות; נה"ח שכדפוס הוא כנראה שיבוש של נה"י, נצח, הוד ויסוד, שנזכרו בחלק הקודם.

ולכן ההארה והגילוי בהן מועט. אכן מקודם היה הכל נכללין במשנה וע"ד מ"ש אילפא ולא פשיטא ליה ממתניתין³³ כו'.

ולכן ההארה והגילוי שבהן מועטים. אולם קודם לכן הכול נכלל במשנה, בדומה למה שאמר אילפא: "ולא פשיטא ליה ממתניתין" וכו'.

לכן האור שבברייתות מועט. אולם בתחילה הכול היה כלול במשנה, כפי שאילפא טען שביכולתו לפתור כל שאלה על הברייתות של רבי חייא ורבי אושעיא מתוך המשנה (תענית כא ע"א).

7 ועלמות הוא הלכות תלמוד בבלי ע"י שמותיב ומפרק ניתוספו דינים חדשים ומדמה מילתא למילתא ותלמוד בבריאה שמאיר שם חכמתו יתברך וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] אימא מקננא בבריאה^{34, 35, 36} ונקרא עלמין לשון העלם

ו"עלמות" הן הלכות התלמוד הבבלי: באמצעות הקושיות והתירוצים מתווספים דינים חדשים, ומשווים דבר לדבר. התלמוד הוא בבריאה, שבה מאירה חכמתו יתברך, וכמו שכתוב בעץ חיים: "אמא מקננא בבריאה". והן נקראות "עלמין", מלשון העלם.

אחרי המשנה, שהיא "המלכה", והברייתות, שנמשלו לפילגשים, באות ה"עלמות" — הקבוצה השלישית בפסוק "שישים המה מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר" (שיר השירים ו, ח). אלו הן הלכות התלמוד הבבלי, שהתפתחו באמצעות שאלות ותשובות והשוואה בין מקרה למקרה. התלמוד מושרש בבריאה, שבה מקננת אמא, כלומר בינה, ובה מאירה חכמתו של ה'; והמילה "עלמין" נקשרת למילה "העלם".

וכמו שאיתא יוצר אור זהו יצירה³⁷ ובורא חושך עולם הבריאה נקרא חושך והטעם לזה כי יצירה ששם מקננין ו"ק [וי קצוות] דאצילות

כמו שנאמר: "יוצר אור" — זו יצירה; "בורא חושך" — עולם הבריאה נקרא חושך. הטעם לכך הוא שביצירה, שבה מקננות שש הקצוות של אצילות,

הביטוי "יוצר אור ובורא חושך" (ישעיהו מה, ז), הנאמר מדי יום בברכות השחר, נקרא כאמירה על העולמות: "יוצר" מכוון ליצירה ו"בורא" לבריאה, ולכן יצירה נקראת אור ובריאה חושך. ההסבר מתחיל ביצירה, העולם שבו מצויות שש המידות של אצילות.

שהם מדותיו יתברך יכולין לירד ולהתלבש שהמקבל יכול לקבל חסד ממש במדה ומרגיש הטוב הגם שאין ערוך לעצם החסד דאצי" כי ביצירה הם בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] אעפ"כ [אף על פי כן] שייך לשון אור שהמקבל מקבל על בוריו.

שהן מדותיו יתברך, הן יכולות לרדת ולהתלבש, כך שהמקבל יכול לקבל חסד ממש, במידה, ולהרגיש את הטוב. אף שאין ערוך לכך לעומת עצם החסד של אצילות, מפני שביצירה המידות הן בעלות גבול, בכל זאת מתאים לכנות זאת "אור", כי המקבל מקבל אותו בבהירות.

המידות יכולות לרדת ולהתלבש, כך שהמקבל מקבל חסד ממש, במידה, ומרגיש את טובו. אף שאין לכך השוואה לחסד של אצילות עצמו, מפני שביצירה המידות מוגבלות, עדיין הדבר נקרא "אור", משום שהמקבל קולט אותו בבהירות.

אכן בחי' חכמתו אין יכול להשתלשל כ"כ [כל כך] למטה ולכן כל מה שמשיג השגה אינו משיג לשרשו ולעמקו

אבל בחינת חכמתו אינה יכולה להשתלשל כל כך למטה; ולכן, כל השגה שאדם משיג, הוא אינו משיג בה את שורשה ואת עומקה.

חכמתו של ה', לעומת זאת, אינה יכולה לרדת כל כך למטה בהשתלשלות. לכן, כל מה שאדם משיג ממנה, אין הוא משיג עד שורשה ועומקה.

כי חכמתו ובינתו ודעתו של אור אי"ס ב"ה שבאצי" אינו יכול לבא בהתגלות כלים בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] חכמים ולא בחכמה ידיעא³⁸

כי חכמה, בינה ודעת של אור אין סוף שבאצילות אינן יכולות להתגלות בכלים מוגבלים: "חכים ולא בחכמה ידיעא".

השכל של אצילות — חכמה, בינה ודעת — אינו יכול להתגלות בכלים מוגבלים. הביטוי "חכים ולא בחכמה ידיעא" אומר שחכמתו של ה' היא למעלה מכל חכמה שאפשר לדעת.

ולכן אף שלמעלה באצי" שם חכמה מאיר יותר אבל בהתגלות למטה בבריאה בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] נקרא בורא חושך ויצירה נקי אור כי חכמתו אינו יכול לקבל בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול]

ולכן, אף שלמעלה, באצילות, החכמה מאירה יותר, כשהיא מתגלה למטה בבריאה, שהיא מוגבלת, היא נקראת "יבורא חושך", והיצירה נקראת "אור"; כי המוגבל אינו יכול לקבל את חכמתו.

לכן, אף שהחכמה מאירה ביתר שאת למעלה, באצילות, כשהיא יורדת לבריאה המוגבלת היא נראית כחושך — "יבורא חושך". יצירה, שבה מצויות רק המידות, נקראת אור, מפני שהמוגבל יכול לקבל את המידות אך אינו יכול לקבל את חכמתו.

ולכן על תלמוד בבלי נאמר במחשכים³⁹ הושיבני⁴⁰ כי לבעבור שתלמוד הוא טעמי המשנה וחכמתו ית' זהו במחשכים כי אין יכול לבא בהתגלות שיבינו הטעם על מכונו ושרשו.

ולכן נאמר על התלמוד הבבלי: "במחשכים הושיבני"; שכן התלמוד הוא טעמי המשנה וחכמתו יתברך, וזו בחינת "במחשכים", כי היא אינה יכולה להתגלות כך שאדם יבין את הטעם על כוריו ובשרשו.

זו הסיבה שהתלמוד הבבלי נקרא "מחשכים" (איכה ג, ו, כפי שנדרש בסנהדרין כד ע"א). התלמוד מבאר את טעמי המשנה, שהם חכמתו של ה', וחכמה זו אינה יכולה להתגלות באופן שאדם יתפוס את הטעם בשלמותו, על כוריו ובשרשו.

ולכן תפלה⁴¹ ש"י נקי יוצר אור שמאיר בה מדותיו משא"כ תפילין של ראש שהוא בחי' מוחין נקי ובורא חושך שהתגלות מחכמתו ית' בא בהעלם ואין מאיר בגילוי ממש

ולכן תפילין של יד נקראות "יוצר אור", מפני שמאירות בהן מדותיו; ואילו תפילין של ראש, שהן בחינת מוחין, נקראות "בורא חושך", מפני שהתגלות חכמתו יתברך באה בהעלם ואינה מאירה בגילוי ממש.

אותו דפוס מופיע גם בתפילין. תפילין של יד, שבהן מאירות המידות, קשורות ל"יוצר אור"; ותפילין של ראש, המתאימות למוחין, קשורות ל"בורא חושך", מפני שהתגלות החכמה באה בהעלם.

(ואפשר להבין ענין זה ע"ד דוגמא ממ"ש במ"א בענין אספקלריא המאירה ואספקלריא שאינה מאירה דבחי' עליונה ביותר לא יכול לבוא בהתגלות ע"י אספקלריא המאירה כ"א ע"י אספקלריא שאינה מאירה וכמ"ש בישע"י [בישעיה] ואראה את אדי⁴² אע"פ [אף על פי] שמשא אמר כי לא יראני⁴³ כו'.

(אפשר להבין ענין זה באמצעות דוגמא ממה שנכתב במקום אחר בענין "המראה המאירה" ו"המראה שאינה מאירה": הבחינה הנעלית ביותר אינה יכולה להתגלות באמצעות המראה המאירה, אלא רק באמצעות המראה שאינה מאירה. וכך נאמר בישעיהו: "ואראה את ה'", אף שמשא אמר: "כי לא יראני" וכו'.

בסוגריים מובאת הקבלה למה שמבואר במקום אחר על "המראה המאירה" ועל "המראה שאינה מאירה". את הבחינה הנעלית ביותר אפשר לראות רק באמצעות המראה שאינה מאירה; כך יכול היה ישעיהו לומר "ואראה את ה'" (ישעיהו ו, א), אף שמשא אמר "לא יראני האדם" (שמות לג, כ).

ואספקלריא שאינה מאירה היא בחי' חושך לגבי האור דאספקלריא המאירה. ועד"ז הוא ענין הנ"ל דיוצר אור ובורא חושך⁴⁴ דלפי שביצירה אין מאיר רק ו"ק [וי קצוות] דאצילות ע"כ מבחינה זו יכול להיות הגילוי על כוריו

המראה שאינה מאירה היא בחינת חושך ביחס לאור של המראה המאירה. בדומה לכך, זהו הענין שנזכר לעיל, "יוצר אור ובורא חושך": מכיוון שבעולם היצירה מאירות רק שש הקצוות של אצילות, יכולה הבחינה הזאת להתגלות בבהירות,

ביחס למראה המאירה, המראה שאינה מאירה היא חושך. בדומה לכך, מכיוון שבעולם היצירה מאירות רק שש המדות של אצילות, הן יכולות להתגלות שם בבהירות, כמו באמצעות המראה המאירה.

כמו עד"מ ע"י אספקלריא המאירה ע"כ נקי יוצר אור אבל חב"ד [חכמה בינה ודעת] דאצי" שעז"נ [שעל זה נאמר] מאד עמקו מחשבותיך.⁴⁵ הנסתרות לה' אלקינו.⁴⁶ לכן א"א שיאירו בבחי' גילוי בבי"ע ע"ד בחי' אור ממש.

כמו, על דרך משל, באמצעות המראה המאירה; ולכן הוא נקרא "יוצר אור". אבל חכמה, בינה ודעת של אצילות, שעליה נאמר "מאד עמקו מחשבותיך" [ו] "הנסתרות לה' אלקינו", אינן יכולות להאיר בגילוי בעולמות בריאה, יצירה ועשיה כאור ממש.

לכן עולם היצירה נקרא "יוצר אור". אבל המוחין של אצילות, שעליהם נאמר "מאד עמקו מחשבותיך" (תהלים צב, ו) ו"הנסתרות לה' אלקינו" (דברים כט, כח), אינם יכולים להאיר בעולמות התחתונים כאור ממשי וגלוי.

וע"כ נאמר ובורא חושך שבבריאה אשר שם נמשך מחב"ד [מחכמה בינה ודעת] דאצי" א"א להיות הגילוי כ"א עד"מ אספקלריא שאינה מאירה או בחי' חושך והעלם יותר) (ועמ"ש סד"ה צאינה וראינה בעטרה כו')

ולכן נאמר "ובורא חושך": בבריאה, שבה נמשכת ההארה מחכמה, בינה ודעת של אצילות, היא אינה יכולה להתגלות אלא, על דרך משל, כמו באמצעות המראה שאינה מאירה, או בבחינת חושך והעלם עמוקים יותר.) (ועיינו במה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "צאינה וראינה", על "בעטרה" וכו').

לכן בריאה, המקבלת מהמוחין של אצילות, היא בבחינת "חושך": הגילוי בה דומה למראה שאינה מאירה, או לחושך ולהעלם עמוקים עוד יותר. מובאת גם הפניה לסוף המאמר "צאינה וראינה", על "העטרה".

ומפני זה ג"כ נקי' עלמות לשון עלמה שהיא בתולה ואיש לא ידעה⁴⁷ מאחר שטיפת החכמה אין מא יר בתוכה בגילוי ממש.

ומשום כך הן נקראות גם "עלמות", מלשון "עלמה" — נערה בתולה ש"ואיש לא ידעה", מכיוון שטיפת החכמה אינה מאירה בתוכה בגילוי ממש.

זו גם הסיבה שהלכות התלמוד נקראות "עלמות", מלשון "עלמה" — נערה "אשר לא ידעה איש" (בראשית כד, טז). "טיפת" החכמה אינה מאירה בתוך בריאה בגילוי גלוי.

אך אעפ"כ [אף על פי כן] נתגלה איזה הארה אכן לא על בוריו לכן ובורא חושך שהתגלות הארה כמו בחושך עד"מ שנתבטל מהותו ואין רואה שום דבר היטב רק מה שרואה איזה דבר אין רואה על בוריו אף על פי כן, מתגלה הארה מסוימת, אך לא בבהירות. לכן נאמר "ובורא חושך": ההארה מתגלה כמו בחושך, על דרך משל, שבו מציאותו של האדם מתבטלת והוא אינו רואה דבר היטב; ומה שהוא כן רואה, אינו רואה בבהירות

ובכל זאת מתגלה שם הארה מסוימת, אם כי לא בבהירות; זהו פירוש "ובורא חושך". הדבר דומה לראייה בחושך, שבה מציאותו של האדם כאילו מתבטלת ושום דבר אינו נראה היטב: מה שרואים, אינו נראה בבהירות.

ועל מכונו ואין מקיף את הדבר שרואה בעיני ראי' [ראיה] שלו (ועיין מ"ש במ"א בענין משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים)⁴⁸ וזהו לרקמות תבל למלך בתולות אחריה רעותיה⁴⁹

או כפי שהוא באמת, ואין הוא תופס בשלמות את הדבר שהוא רואה בעיניו. (ועיינו במה שנכתב במקום אחר בעניין "משגיח מן החלונות, מציץ מן החרכים".) וזהו [פירוש] "לרקמות תוכל למלך, בתולות אחריה רעותיה":

בחושך גם אין רואים דבר כפי שהוא באמת, ואי אפשר לתפוס אותו בשלמות בעיניים; מובאת הפניה נוספת לפסוק "משגיח מן החלונות, מציץ מן החרכים" (שיר השירים ב, ט). כעת מפרשים בהתאם לכך את הפסוק "לרקמות תוכל למלך, בתולות אחריה רעותיה" (תהלים מה, טו).

כי בהלכות שהם נקראים עלמות שהם שבעה היכלות דבריהם והם נקראים בתולות שלא קיבלה ההארה בתוכה בהתגלות רק בבחי' ביטול מהותה

שהרי ההלכות, הנקראות "עלמות", הן שבעת ההיכלות של בריאה, והן נקראות "בתולות" משום שההארה לא התקבלה בתוכן בגילוי, אלא רק בבחינת ביטול מציאותן.

ההלכות הנקראות "עלמות" מקבילות לשבעת ההיכלות של בריאה, והן ה"בתולות" שבפסוק. הן נקראות כך משום שההארה לא נכנסה לתוכן בגילוי; הן קיבלו אותה רק באמצעות ביטול מציאותן.

כי מ"מ איזה הארה יש מאיר אך לא יכול לבא בהתגלות בכלי בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] אשר לבעבור זה נתבטל המהות

אף על פי כן מאירה הארה כלשהי, אך היא אינה יכולה להתגלות בכלי מוגבל; משום כך מתבטלת מציאותו.

מאירה שם הארה כלשהי, אך היא אינה יכולה להתגלות בכלי מוגבל. משום כך מתבטלת מציאותו של המקבל לפניה.

ולכן נק' אחריה רעותיה וכשיש עליה לבחי' מלכות ותוכל למלך כו' אז נתעלים גם ז' היכלות הנ"ל מובאות לך ממילא

ולכן הן נקראות "אחריה רעותיה". וכאשר יש עליה לבחינת מלכות, "ותוכל למלך" וכו', גם שבעת ההיכלות שהוזכרו לעיל מתעלים: "מובאות לך" מאליהן,

לכן הן נקראות "אחריה רעותיה": הן הולכות בעקבות המלכה, מלכות. כאשר מלכות עולה, "ותוכל למלך", שבעת ההיכלות עולים איתה, "מובאות לך" מאליהן.

כי לא קיבלו ההשפעה תוך תוכם ואין מאיר בה בהתגלות בתוך הכלי שאין הכלי יכול להגביל אורה שכן הם לא קיבלו את ההשפעה לתוך פנימיותם, והיא אינה מאירה בה בהתגלות בתוך הכלי, מפני שהכלי אינו יכול להכיל את אורה;

הם עולים יחד איתה, ולא מפני שקיבלו את האור לתוך פנימיותם. האור אינו מאיר בגלוי בתוך הכלי, שכן הכלי אינו יכול להכיל אותו.

אך מחמת ההתגלות שיש מובאות לך ממילא (ועמ"ש במ"א ע"פ והנה רבקה יוצאת⁵⁰ וע' בפי ויקהל קצ"ז ב' פקודי רל"ה א' רל"ח א' ועיין פ' אחרי ס"ז ב'):

אלא משום שיש התגלות, "מובאות לך" מאליהן. (ועיין במה שכתוב במקום אחר על הפסוק "והנה רבקה יוצאת"; וראה בפרשת ויקהל, 197b; פקודי, 238a, 235a; ובפרשת אחרי, 67b).

אלא שבגלל ההתגלות שיש שם, הן מובאות מאליהן. הסוגריים החותמים מפנים למאמר על "והנה רבקה יוצאת" (Genesis 24:15), וכן לדפים בפרשת ויקהל, פקודי ואחרי.

קטע 4 • 81-10

תפילה, אתערותא דלתתא

8 ג והנה להמשיך ע"י עסקו בתורה כל הנ"ל צריך להיות מקודם אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ע"י ק"ש [קריאת שמע] ותפלה וכידוע שתפלה היא ח"י ברכאן דצלותא שמחברת ח"י חוליות שבשדרה מראש עד הרגלים וזה נעשה ע"י העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] שבק"ש [שבקריאת שמע].

3. והנה, כדי להמשיך את כל האמור לעיל באמצעות העיסוק בתורה, צריכה להיות תחילה אתערותא דלתתא באמצעות קריאת שמע ותפילה. כידוע, התפילה היא שמונה עשרה ברכות של תפילה, המחברות את שמונה עשרה חוליות עמוד השדרה, מן הראש ועד הרגליים; והדבר נעשה באמצעות העלאת מ"ן שבקריאת שמע.

נפתח חלק שלישי, המסומן במספר 3. כדי להמשיך את כל האמור לעיל באמצעות לימוד התורה, דרושה תחילה אתערותא דלתתא, באמצעות קריאת שמע ותפילה: שמונה עשרה ברכות העמידה מחברות את שמונה עשרה חוליות עמוד השדרה, מן הראש ועד הרגליים, והדבר נעשה באמצעות העלאת מ"ן — "מים נוקבין", כלומר השתוקקות הנשמה כלפי מעלה — שבקריאת שמע.

9 וז"ש [וזהו שכתוב] אחת היא יונתי⁵¹ פ"י שצ"ל בחי' אחת ואחת הוא לשון נוק' [נוקבא] שמקבלת מאחד ז"א. וזהו [פירוש] הכתוב: "אחת היא יונתי". כלומר, צריכה להיות בחינת אחת; ואחת היא לשון נקבה, נוקבא, המקבלת מאחד — ז"א.

הפסוק "אחת היא יונתי" (שיר השירים ו, ט) מתאר את ההכנה הזאת: על הנשמה להגיע לבחינת אחת, "אחת" בלשון נקבה. "אחת" רומזת לנוקבא, הבחינה הנקבית המקבלת מאחד, כלומר מז"א.

וע"י העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] למטה בבחי' אחת אז רוח אייתי רוח ואמשיך רוח⁵² וזהו יונתי ע"ש עיניך יונים⁵³ ע"י אסתכלותא ביקרא דמלכא בא

וכאשר מעלים מלמטה מ"ן בבחינת אחת, אז "רוח אייתי רוח ואמשיך רוח". וזהו "יונתי", על שם "עיניך יונים": באמצעות התבוננות בכבוד המלך באים

כאשר מעלים מלמטה מ"ן במצב של אחת, אז, בלשון הזוהר, "רוח אייתי רוח ואמשיך רוח": ההתעוררות מלמטה ממשיכה תגובה מלמעלה. "יונתי" מזכיר את הכתוב "עיניך יונים" (שיר השירים ד, א), שכן באמצעות ההתבוננות בכבוד המלך מגיעים לבחינת אחת.

לבחיי אחת ע"י התבוננותו בפסוד"ז [בפסוקי דזמרה] משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול פי כל השבחים והתפארות מריש כל דרגין עד אין קץ זהו עדי עד הוא

לבחינת אחת, באמצעות התבוננותו בפסוקי דזמרה: "משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול". פירוש, כל השבחים והתפארות, מראש כל הדרגות ועד אין קץ — וזהו "עדי עד" — הם

התבוננות זו היא ההתבוננות בפסוקי דזמרה, שברכתם הפותחת מסתיימת במילים "משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול". אדמו"ר הזקן מפרש את "עדי עד" ככל השבחים והתפארות, מראש כל הדרגות ועד אין קץ.

רק מבחי" שמו הגדול היינו רק בחי" הארה וזיו מעצמותו ישתבח שמך לעד שכל בחי' השתלשלות מרום המעלות הכל הוא בחי' שמך.

רק מבחינת "שמו הגדול", כלומר, רק בחינת הארה וזיו מעצמותו. "ישתבח שמך לעד": כל בחינות ההשתלשלות, מן הרום שבמעלות, כולן הן בחינת "שמך".

כולן נובעות רק מ"שמו הגדול" — הארה וזיו בלבד מעצמותו. כך גם ברכת הסיום, "ישתבח שמך לעד", מלמדת שכל ההשתלשלות, מן הרום שבמעלות, היא רק בחינת "שמך".

10 והנה ע"י התבוננות בפסוד"ז [בפסוקי דזמרה] באריכות אז הוא בא לבחי' אחד ואהבת וכו' ⁵⁴ כל מאדך בלי גבול מס"נ [מסירות נפש] ולבעבור זה אומרים לשם יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה היינו שגם למטה צריך להיות יחוד מס"נ [מסירות נפש].

והנה, באמצעות התבוננות ממושכת בפסוקי דזמרה, הוא מגיע לבחינת "אחד", ול"ואהבת" וכו', "בכל מאדך" — בלי גבול: למסירות נפש. ומשום כך אומרים: "לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה", כלומר, שגם למטה צריך להיות ייחוד של מסירות נפש.

התבוננות ממושכת בפסוקי דזמרה מביאה את האדם לבחינת "אחד", ה"אחד" שבקריאת שמע, ול"ואהבת את ה' אלקיך... בכל מאדך" (דברים ו, ה) — אהבה בלי גבול, שהיא מסירות נפש. משום כך אומרים "לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה": ייחוד צריך להתרחש גם למטה, והוא נעשה באמצעות מסירות נפש.

גם במה ששוכן בתחתונים ע"י העלא' [העלאת / העלאה] מ"נ [מ"יין נוקבין] בלי גבול ובכל מאדך אז ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] יחוד סובב וממלא ובלא זה אין יכול להיות התגלות סובב בממלא ואין יכול להמשיך ע"י למודו התגלות הסובב מה

גם במה ששוכן בתחתונים, באמצעות העלאת מ"יין נוקבין בלי גבול ו"בכל מאדך", באה בעקבות האתערותא דלתתא אתערותא דלעילא — ייחוד סובב וממלא. בלי זאת אין אפשרות שסובב יתגלה בתוך ממלא, ואי אפשר להמשיך באמצעות לימודו את גילוי סובב,

"מה ששוכן בתחתונים" הוא השכינה (המילה נגזרת מן השורש "לשכון"). כאשר האדם מעלה מ"יין נוקבין, כלומר, את שאיפת הנשמה כלפי מעלה, בלי גבול ו"בכל מאדך", אתערותא דלתתא זו מעוררת אתערותא דלעילא — את ייחודם של סובב, האור שלמעלה מן העולמות, וממלא, האור שבתוכם. בלעדיה אין סובב יכול להתגלות בתוך ממלא, ולימוד התורה אינו יכול להמשיך את גילוי סובב.

שהוא קדוש ומובדל ואין בגדר עלמין כלל והאומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו.⁵⁵

שהוא קדוש ומובדל, ואינו בגדר העולמות כלל. והאומר "אין לי אלא תורה" — אפילו תורה אין לו.

סובב הוא "קדוש ומובדל", למעלה מגבולותיו של כל עולם, ולכן לימוד רגיל אינו מגיע אליו. כאן מיישמים את דברי הגמרא, שהאומר "אין לי אלא תורה" אפילו תורה אין לו (יבמות קט ע"ב): לימוד תורה ללא מסירות הנפש שבתפילה אינו יכול להמשיך גילוי זה.

כ"א כשיש לו מס"נ [מסירות נפש] בלי גבול בחילא יתיר יותר מהכלי אז ממשיך ע"י עסק התורה התגלות סובב (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ והנה מנורת זהב⁵⁶ כולה וגולה על ראשה⁵⁷ כו')

אלא כאשר יש בו מסירות נפש בלי גבול, בכוח רב יותר מכפי שהכלי יכול להכיל, אז הוא ממשיך באמצעות עסק התורה את גילוי סובב. (ועיין במה שנתבאר בזה בביאור על הפסוק "והנה מנורת זהב כולה וגולה על ראשה" וכו').

רק כאשר האדם מגלה מסירות נפש בלי גבול, בכוח העולה על יכולת הכלי להכיל, לימוד התורה שלו ממשיך את גילוי סובב. הדברים שבסוגריים מפנים לביאור במקום אחר בלקוטי תורה על חזון המנורה כולה זהב, שגולה על ראשה (זכריה ד, ב).

ולכן שייך הלשון ייחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה שנעשה ייחוד מ"נ [מ"יין נוקבין] ומ"ד [ומ"יין דוכרין] לשון הגמרא אין טפה יורדת מלמעלה שאין טיפיים עולים מלמטה.⁵⁸

ולכן מתאים הלשון "ייחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה": נעשה ייחוד מ"יין נוקבין ומ"יין דוכרין. ובלשון הגמרא: "אין טיפה יורדת מלמעלה שאין טיפיים עולים מלמטה".

משום כך הנוסח מדבר על ייחוד "קודשא בריך הוא ושכינתיה": זהו ייחוד של מ"יין נוקבין, העולים מלמטה, עם מ"יין דוכרין — ה"מים הזכריים" הנמשכים מלמעלה בתגובה. הגמרא אומרת זאת על הגשם (תענית כה ע"ב), והזהר מצטט את הדברים בנוסח המובא כאן: אין טיפה יורדת מלמעלה בלי ששתי טיפות עולות מלמטה לקראתה.

וע"י תפלה נעשה הכירור מק"נ [מקליפת נוגה] כי מחמת שאכל המאכלים המותרים ניתוסף בו כח וחיות ובכח זה הוא מתפלל ואומר שמע ישראל כו'⁵⁹

ועל ידי התפילה נעשה כירור מקליפת נוגה. מפני שאכל מאכלים מותרים, נוספו בו כוח וחיות, ובכוח זה הוא מתפלל ואומר: "שמע ישראל" וכו',

התפילה פועלת גם את כירור הניצוצות המצויים בקליפת נוגה, התחום שבו הטוב והרע מעורבים ושממנו יונקים הדברים המותרים את חיותם. המאכל המותר שהאדם אכל מוסיף בו כוח וחיות, ובכוח הזה עצמו הוא מתפלל ואומר "שמע ישראל" (דברים ו, ד).

ואהבת וכו' עיי' נתבררו הניצוצים מק"נ [מקליפת נוגה] ונכלל בחי' אחת בחי' אחד ועיי' התכונות בתפלה מאיר הנשמה בחגוף שלא תהיה שום מונע מהגוף אכן המס"נ [המסירות נפש] הוא מצד נשמה נפש אלקית

"ואהבת" וכו' — על ידי כך מתבררים הניצוצות מקליפת נוגה, ובחינת אחת נכללת בבחינת אחד. ועל ידי ההתכונות בתפילה הנשמה מאירה בגוף, כך שהגוף לא יהיה עוד גורם מעכב כלל. אולם מסירות הנפש באה מצד הנשמה, הנפש האלקית,

כאשר משתמשים בכוח הזה לקריאת שמע ולי"ואהבת", הניצוצות שבמאכל מתבררים מתוך קליפת נוגה, ובחינת אחת, הנשמה המקבלת, נכללת בבחינת אחד. ההתכונות בתפילה גורמת לנשמה להאיר בגוף, כך שהגוף שוב אינו מעכב אותה; אולם מסירות הנפש עצמה באה מצד הנשמה, הנפש האלקית.

כי חלק וגוי⁶⁰ שהנשמה הוא חלק⁶¹ הוי' ברא כרעא דאבוה ממש שאין שום מניעה מחמת הרגל ד"מ [דרך משל] ולכל אשר יחפון הראש

כי "חלק" וגוי: הנשמה היא חלק הוי'; "ברא כרעא דאבוה" — ממש, כך שאין שום עיכוב מצד הרגל, על דרך משל, ולכל אשר יחפון הראש

הנפש האלקית מסוגלת למסירות נפש משום שהיא "חלק הוי'" (דברים לב, ט), ובמובן המילולי של לשון הגמרא — "ברא כרעא דאבוה", הבן הוא רגלו של אביו. המשל בהמשך הוא על רגל, שאינה מתנגדת לעולם לראש.

להושיט את הרגל אם במקום קר או במקום חם היא בטלה ועושה מחמת כי היא באחדות ממש עם הראש וכל החיות שלה בטל לשם.

למתוח את הרגל, בין למקום קר ובין למקום חם, היא מתבטלת ועושה זאת, מפני שהיא מאוחדת ממש עם הראש, וכל החיות שלה מתבטלת כלפיו, [כלפי הראש].

בין שהראש מניע את הרגל אל הקור ובין שהוא מניע אותה אל החום, הרגל פשוט נענית ועושה זאת, מפני שהיא מאוחדת ממש עם הראש וכל החיות שלה בטלה אליו. הציות שלה נובע מהאחדות הזאת, ולא מהחלטה עצמאית שלה.

ככה ממש הנשמות חלק אלקים וכרעא דאבוה ויש בזה בכח כל נפש למס"נ [למסירות נפש] ממש רק המניעה הוא מחמת נפש השכלית של בהמיות.

כך ממש הנשמות, שהן חלק אלוהי ממעל ו"רגל של אביה"; וכוחה של כל נשמה להגיע למסירות נפש ממש. אלא שהמונע הוא הנפש השכלית של הנפש הבהמית.

כך הוא גם בנשמות: כל נשמה היא חלק אלוהי ממעל, וכביכול "רגל של אביה", ולכן יש בכל נשמה הכוח למסירות נפש ממש. רק הנפש השכלית של הצד הבהמי, כלומר השכל השייך לטבע הבהמי שבאדם, מעכבת זאת.

אכן ע"י התבוננות בתפלה כנ"ל אז גם נפש השכלית תסכים ע"ז לאשתאב בגופא דמלכא^{62,63} מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ⁶⁴

אולם על ידי ההתבוננות בתפילה, כנזכר לעיל, גם הנפש השכלית תסכים לכך, "להשתאב בגופא דמלכא" — "את מי יש לי בשמים, ועמך לא חפצתי בארץ".

ההתבוננות בתפילה מביאה גם את הנפש השכלית להסכים "להשתאב בגופא דמלכא", ביטוי מן הזוהר (1:217b). עמדתה נעשית כעמדתו של בעל המזמור: "את מי יש לי בשמים, ועמך לא חפצתי בארץ" (Psalms 73:25).

ואדרכה אז נתעלה יותר א"ח [אשת חיל] עטרת בעלה כמבואר במ"א והלימוד שבכל יום עולה בתפלה של אותו היום ותפלה של כל השבוע עולה בתפלה של שבת

ואדרכה, אז היא מתעלה עוד יותר: "אשת חיל עטרת בעלה", כפי שמבואר במקום אחר. הלימוד של כל יום עולה בתפילה של אותו יום, והתפילה של כל השבוע עולה בתפילת שבת.

לא זו בלבד שהיא מסכימה, אלא שהנפש השכלית מתרוממת אז עוד יותר, ככתוב: "אשת חיל עטרת בעלה" (Proverbs 12:4), עניין שהמאמר אומר כי הוא מבואר במקום אחר. אותו דפוס של עלייה מקשר בין לימוד לתפילה: הלימוד של כל יום עולה בתפילה של אותו יום, והתפילה של כל השבוע עולה בתפילת שבת.

לכן ע"י יונתי היינו בחי' הסתכלות ביקרא דמלכא נעשה תמתי תמימות ושלמות בכל הבחי' יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתו וע"י מס"נ [מסירות נפש] כנ"ל נעשה ונתגלה יחוד טוב בממלא כנ"ל.^{65,66,67,68,69,70}

לכן, על ידי "יונתי", כלומר בחינת ההסתכלות בכבוד המלך, נעשה "תמתי" — שלמות בכל הבחינות, ייחוד הקב"ה ושכינתו. ועל ידי מסירות הנפש, כנזכר לעיל, מתהווה ומתגלה ייחוד טוב בתוך ממלא, כנזכר לעיל.

כך "יונתי", ההסתכלות בכבוד המלך, מביאה ל"תמתי" (שיר השירים 6:9) — שלמות בכל בחינה, שהיא ייחוד הקב"ה ושכינתו. ועל ידי מסירות הנפש המתוארת לעיל מתהווה ומתגלה ייחוד טוב בתוך ממלא.

קטע 5 • 111

עלייה לבינה

11 וזהו אחת היא לאמה כשהיא בבחי' אחת הנכללת בחד כנ"ל אז היא עולה לבחי' אמה בינה אם הבנים⁷¹

כי הנה בדבר ה' שמים נעשו⁷² והנה ד"מ [דרך משל] באדם הדבור נמשך ממחשבה.

וזהו [פירוש] "אחת היא לאמה": כשהיא בבחינת אחת, הנכללת באחד, כפי שהוזכר לעיל, היא עולה לבחינת "אמה" — בינה, "אם הבנים". שהרי נאמר: "בדבר ה' שמים נעשו"; והנה, בדרך משל, באדם הדבור נמשך מן המחשבה.

הפסוק ממשיך: "אחת היא לאמה" (שיר השירים ו, ט). כאשר הנשמה היא בבחינת אחת ונכללת באחד, היא עולה אל "אמה" — בינה, המכונה "אם הבנים" (תהלים קיג, ט). כדי להראות מדוע מדובר בעלייה, מובא תחילה שהשמים נעשו "בדבר ה'" (תהלים לג, ו), ובאדם הדבור נמשך מן המחשבה.

אכן הנשמות עלו במחשבה וכשנשמתו הגיע לבחי' אחת ושגם הגוף מסכים על מס"נ [מסירות נפש] יחדו קב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתו שנכלל בבחי' אחד אז עולה כל השתלשלות ונתעלו למקורן ושרשן

אכן, הנשמות עלו במחשבה. וכאשר נשמתו מגיעה לבחינת אחת, וגם הגוף מסכים למסירות נפש, מתייחדים הקב"ה ושכינתו, והיא נכללת בבחינת אחד; אז כל ההשתלשלות עולה ומתעלה למקורה ולשורשה.

לעומת זאת, הנשמות "עלו במחשבה" — מדרגה שמעל לדיבור האלוקי שעל ידו נברא העולם. לכן, כאשר נשמת האדם מגיעה לבחינת אחת וגם הגוף מסכים למסירות נפש, הקב"ה ושכינתו מתייחדים, וכל ההשתלשלות עולה; כל מדרגותיה מתעלות למקורן ולשורשן.

וזהו ברה היא ליולדתה⁷³ בינה אם הבנים וע"י תורה ותפלה נגמר כל הבירורין וברה היא ונכללים ועולים ליולדתה כנ"ל אשר נתבררו הבירורים מק"נ [מקליפת נוגה] ע"י שאכל המאכלים אשר שרשם מק"נ [מקליפת נוגה]

וזהו "ברה היא ליולדתה" — בינה, אם הבנים. על ידי תורה ותפילה נשלמים כל הבירורים, והיא נעשית "ברה", והם נכללים ועולים "ליולדתה", כפי שהוזכר לעיל; שכן הבירורים נתבררו מקליפת נוגה על ידי אכילת המאכלים ששורשם מקליפת נוגה,

זהו "ברה היא ליולדתה" (שיר השירים ו, ט): היולדת היא בינה, האם. "ברה" נדרשת מלשון בירור: על ידי תורה ותפילה נשלמים כל הבירורים, והניצוצות שהתבררו נכללים ועולים לבינה, שכן הם נמשכו מקליפת נוגה כאשר האדם אכל מאכלים ששורשם בקליפת נוגה.

ובזה הכח התפלל אחד ואהבת וכו' וידוע כי שרשם הוא מעולם התהו כי לא על הלחם לבדו⁷⁴ יחיה האדם

ובכוח זה התפלל "אחד" ו"ואהבת" וכו'. וידוע ששורשם מעולם התהו, שהרי "לא על הלחם לבדו יחיה האדם",

בכוחם של המאכלים האלה התפלל האדם את "אחד" ואת "ואהבת" שבקריאת שמע. ידוע ששורש הניצוצות הללו הוא בעולם התהו, העולם שקדם לעולם המתוקן שלנו; והפסוק "לא על הלחם לבדו יחיה האדם" (דברים ח, ג) רומז לכך.

כי על כל מוצא פי הוי יחיה האדם שהמוצא פי הוי שבמאכלים הם גבוהים יותר בשרשם

אלא "על כל מוצא פי הוי יחיה האדם": מוצא פי הוי שבמאכלים גבוה יותר בשורשו.

הפסוק מסיים שהאדם חי "על כל מוצא פי הוי": מה שמזין אותו באמת הוא הדיבור האלוקי שבמאכל. מוצא פי הוי שבמאכל גבוה יותר בשורשו, שכן מקורו בתוהו.

ולכן כשמתפלל במס"נ [במסירות נפש] בכח המאכלים כנ"ל אז נכלל הכל ונעשה מזה אח"י [אחר זה] התגלות סובב בממלא העלאת מ"נ [מ"יין נוקבין] כנ"ל והמשכת מ"י [מ"יין דוכרין] כנ"ל.

ולכן, כאשר הוא מתפלל במסירות נפש בכוח המאכלים, כפי שהוזכר לעיל, הכול נכלל; ומכך נמשכת לאחר מכן התגלות סובב בממלא — העלאת מ"יין נוקבין, כפי שהוזכר לעיל, והמשכת מ"יין דוכרין, כפי שהוזכר לעיל.

לכן, כאשר אדם מתפלל במסירות נפש בכוח המאכל, הכול נכלל ומתעלה, ומכך נמשכת התגלות סובב בממלא. זהו הסדר שתואר לעיל: העלאת מ"יין נוקבין מלמטה, ובעקבותיה המשכת מ"יין דוכרין מלמעלה.

ולכן ע"י תפלה שהיא העלאת מ"נ [מ"יין נוקבין] מקודם אז ע"י עסקו בתורה נמשך התגלות סובב בממלא קול דודי הנה זה בא ⁷⁵ וכו':

ולכן, תחילה על ידי התפילה, שהיא העלאת מ"יין נוקבין, ולאחר מכן על ידי עסקו בתורה, נמשכת התגלות סובב בממלא: "קול דודי, הנה זה בא" וכו':

המאמר מסיים בסדר שבו נפתח הקטע: תחילה התפילה, שהיא העלאת מ"יין נוקבין, ולאחר מכן לימוד התורה, הממשיך התגלות סובב בממלא. זהו הפסוק "קול דודי, הנה זה בא" (שיר השירים ב, ח), שמילותיו הבאות, "מדלג על ההרים", פתחו את המאמר.

בעבודה

התפילה צריכה לבוא לפני הלימוד. יש להתבונן באריכות בפסוקי דזמרה בכך שכל המדרגות, מן הגבוהים העליונים ביותר, אינן אלא זיו משמו, עד שהנשמה מוסרת את עצמה בקריאת שמע "בכל מאודך"; ויש להשקיע בתפילה זו את הכוח שהתקבל ממזון מותר, כדי לברר את ניצוצותיו. רק לימוד תורה שבא לאחר תפילה כזאת ממשיך את האור שלמעלה מן העולמות, שכן "כל האומר אין לי אלא תורה, אפילו תורה אין לו"; לימודו של כל יום עולה בתפילת אותו יום, ותפילות כל השבוע עולות בתפילת השבת.

שאלות לשיחה

1. מדוע המעבר מאור אין סוף לאצילות נקרא "דילוג", ואילו המעבר מאצילות לבריאה אינו נקרא כך, אף שמפרידה ביניהם פרסא?
2. אם סובב כל עלמין אינו משתנה ולפניו עליונים ותחתונים שווים, מה הדבר מסביר על השגחת ה' על כל פרט, ומה הייתה טעותו של בלעם?
3. מדוע התלמוד הבבלי, הנושא את חכמת ה', נקרא "מקומות חשוכים", ואילו פסקי המשנה מאירים בבירור?
4. מדוע תפילה במסירות נפש צריכה לבוא לפני לימוד התורה, כדי שהלימוד ימשיך את סובב כל עלמין?
5. כיצד אכילת מזון מותר נעשית חלק מעליית הנשמה בתפילה?

הערות

פסוקה 1

1 הנה ענין מדלג על ההרים

ההערה אומרת שנראה שהמאמר כאן הוא העתקתו של ר' פנחס מן המאמר, שנדפס שם בעמ' 168 בשינויים קלים. שם, בעמ' 173, בא אחריו מאמר שמסביר ביתר הרחבה את עניינם של מקרא, משנה ותלמוד — נושא שהמאמר הזה עוסק בו בהמשך.

הערת קה"ת

המאמר כאן כנראה שזהו הנחת הר"פ כמו שנדפס שם ע' קסח, עם שינויים קלים. הנחת כ"ק אדה"א בסה"מ תק"ע ע' יב. וראה ביהל אור ע' קצ שמציין לד"ה זה הנחת הר"פ ומוסיף: "שכ" אות באות משמו". בהנחות הר"פ ע' קעג נמצא אחר מאמר זה ד"ה ולתוסי' ביאור ענין מקרא משנה ותלמוד, ובאזה"ת שה"ש כרך ג ע' תתקסט מציין "ושייך לד"ה ששים המה מלכות בלקו"ת בש"ש דרוש השני". באזה"ת וארא ע' קמח מציין למאמר זה "בביאור ע"פ ששים המה מלכות בדי"ה הנה ענין מדלג על ההרים" וכ"ה בכ"מ. וכ"ה באזה"ת שה"ש כרך ג ע' תתקסט "לביאור דששים המה כו' בדי"ה לבאר ענין מדלג" ושם הגהות. בסיום ד"ה וישמע יתרו תרמ"ז ע' פ' מציין כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב שהמאמר מיוסד על ד"ה זה. ראה להלן בהוספות להערות וציננים השוואה לד"ה זה. ראה אוה"ת ענינים ע' רפה ואילך. הגהות לד"ה פתח אליהו תרנ"ח ע' נו (שם הוא על הנדפס באזה"ת שה"ש כרך ג ע' תתקסט) סה"מ תרס"ו ע' קפד ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' כו ואילך.

2

"קול דודי! הנה זה בא, מדלג על ההרים, מקפץ על הגבעות". המאמר כולו מבאר את המילה "מדלג" שבפסוק זה.

Song of Songs 2:8 שיר השירים ב:ח

קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות:

Hark! my beloved! behold, he cometh, Leaping upon the mountains, skipping upon the hills

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 2

3 צמצום ומקום פנוי

ההוראה הפותחת של עץ חיים: לפני שהעולמות נאצלו, אור פשוט עליון מילא את כל המציאות; כאשר עלה ברצונו לברוא, אין סוף צמצם את עצמו, ונוצר חלל ריק, שאליו נמשך לאחר מכן קו של אור. על יסוד תיאור זה בונה אדמו"ר הזקן את ה"קפיצה".

Sefer Etz Chaim 1:3-4 עץ חיים א:ג-ד

... אמנם שעור התפשטותו אינו רק עד התחלת קרקעית העיגולים דע"י שהוא בחי' פרצוף כתר דעולם האצילות כמ"ש במקומו אשר העיגולים הנ"ל דע"י מתעגלים תחת רגלי היושר א"ק עצמו בלבד כמ"ש. והנה נתבאר איך א"ק הזה ממלא בעיגול ויושר שלו את כל מקום החלל והאור הפנוי שבתוך הא"ס כנ"ל. אמנם נשאר מקום פנוי בין אומ"ם של אור יושר שבו אל הכלים ואו"פ דיושר שבו ושם נתהוו ונאצלו כל העולמות אשר כולם נתלים ונאחזים בזה הא"ק וממנו יצאו כנ"ל: והנה אבאר לך עתה דרך קיצור מופלג כללות כל העולמות אשר במקום ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

4 בתחלת ספר ע"ה

שם מצטט אדמו"ר הזקן את פתיחת עץ חיים על הצמצום ועל החלל שבו נמצאים כל העולמות, ושואל כיצד אפשר לייחס צמצום והסתלקות לאור אין סוף, שאינו מוגבל במקום, לאור הפסוק "אני הוי' לא שנית".

הערת קה"ת

ראה לעיל הוספות לויקרא נא, ב.

5

"מלכותך מלכות כל עולמים, וממשתלך בכל דור ודור". אדמו"ר הזקן דורש זאת כך: כל העולמות מתהווים ממלכות של ה', באמצעות הקו, ולא מעצמותו.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:יג

מְלֻכֹּתְךָ מְלֻכּוֹת כָּל־עֲלָמִים וּמִמְשִׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 שמבחי' מלכותך הי' התהוות כל העלמין ע"י קו"ה

בתמליל של ר' פינחס יש כאן תוספת: אין לייחס שם של ספירה לעצמותו של ה'; רק לאור אין סוף אפשר לייחס את השם ספירה, וגם אז לא כספירות עשר, שכן באור אין סוף אין מניין. אפילו בעולם העקודים הכול היה קשור בכלי אחד, ורק לאחר מכן, בעולם הנקודים, נמנו הספירות כעשר. קודם שנברא העולם לא היה אלא הוא ושמו, אך לעצמותו אין לייחס כלל את השם ספירה.

הערת קה"ת

בהנחת הר"פ ע' קסט יש כאן הוספה: "וכל שם ספירה לא שייך לקרא בעצמותו ומהותו רק בבחי' אוא"ס שם שייך לקרא בשם ספירה אבל לא בבחי' ע"ס, כי גם בבחי' אור א"ס ב"ה אין מספר ואף בעקודים היה הכל עקוד בכלי אחד רק אח"ז יחשב לעשר ספירות בעולם נקודים זת"ז, אבל באור א"ס ב"ה לא יש מספר לספי' רק כי באוא"ס ב"ה שייך לקרא בשם ספירה, וקודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד, אבל בעצמותו ומהותו לא שייך שם ספי' כלל". על קטע זה מהנחת הר"פ מיוסד ההגהות באזה"ת שה"ש כרך ג ע' תתקסט, ומובא כמה פעמים בדא"ח.

7

וכאילו נאמר דרך משל שהוא בחינת מלכות שבמלכות ואע"פ

שאינו כן כי אין שם דמות וספירה ח"ו רק לשכך האוון נדבר כך

עץ חיים מתאר את הנמוכה ביותר מכל בחינות אין סוף כאילו הייתה "מלכות שבמלכות", ומוסיף שהדבר נאמר רק כדי לסבר את האוון, שכן אין שם דמות או ספירה. אדמו"ר הזקן מציין את הקטע כשער 41, פרק 3; בטקסט של עץ חיים באתר ספריא הוא מופיע בפתיחת שער 42.

Sefer Etz Chaim 42:3 עץ חיים מ"ב:ג

... ונלע"ד שזה יובן במ"ש במ"א כי במה יוכר בחי' מעלת אבא על אמא וכן שאר הבחינת בבחינת העגולים והרי חצי העגולים הראשונים יהיו כסדר כתר על חכמה כו' אמנם חצי העגולים למטה יהיה להיפך כי עגול מלי' עומד ע"ג עגול יסוד כו' א"כ במה יוכר בחי' מעלות הספירה זו מזו ושם בארנו כי יש חלונות דרך יושר ומשם אבא מאיר לאמא ואמא לז"א כו' ועי"כ ניכר מדרגת מעלתן גם ידעת ענין פתחים ושערי רקיעין שדרך שם עולין ויורדין המלאכים והנשמות א"כ גם עדי' הנוכר שבדרך אותו שער השמים והרקיע ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

8 קול דודי כרי מדלג

"קול דודי, הנה זה בא, מדלג על ההרים, מקפץ על הגבעות". אדמו"ר הזקן מפרש את "מדלג" כהמשכה מאין סוף לחכמה, הבאה רק לאחר החלל של הצמצום.

Song of Songs 2:8 שיר השירים ב:ח

קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות:

Hark! my beloved! behold, he cometh, Leaping upon the mountains, skipping upon the hills

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

9 בא בבחי' דילוג שהרי צריך להיות מקודם חלל ומקום פנוי

ההערה מפנה לשם בעניין הדילוג; באותו עמוד ב-Or HaTorah מצוטט המאמר הזה (הערה 42:17).

הערת קה"ת

בענין הדילוג ראה אוה"ת ורא"ר ע' קמח. ד"ה וישמע יתרו תרמ"ז ע' עד.

10 סדי"ה קול דודי

במאמר ההוא, על אותו פסוק, מוסבר ש"קולי" הוא המשכה מהעלם לגילוי, בין מן השכל למדות ובין ממה שלמעלה מן השכל אל השכל. לפי הפנייתו של אדמו"ר הזקן, בסופו נדונים "מדלג" ו"מקפץ".

הערת קה"ת

לעיל טו, ב.

11 כי לשון ההשתלשלות הוא כמו שלשלת

שם מסביר אדמו"ר הזקן שהירידה מחכמה לבינה, ובהמשך דרך המדות אל מלכות דאצילות, נקראת השתלשלות של עילה ועלול, מפני שכל מדרגה קשורה לזו שאחריה, כפי שהמדות נולדות מן השכל לפי מידתו: לילד ששכלו קטן יש רגשות בעניינים קטנים. בין מדרגות כאלה אין דילוג של קשר, וזה נקרא השתלשלות, כשלשלת המורכבת מטבעות רבות, שכל אחת מהן מחוברת לקצה שלפניה.

הערת קה"ת

ראה גם לעיל פ' ברכה צה, ב.

12 אפילו מאצ"י לבי"ע . . דרך השתלשלות

דיון קשור שאליו מפנה ההערה בעניין העובדה שגם הירידה מאצילות לבריאה, יצירה ועשייה היא בדרך השתלשלות.

הערת קה"ת

ראה באוה"ת פ' ראה ע' תשפו. שלא יוקשה ממה שנתבאר לעיל מ, ג ע"ש.

13 ולכן שלשים כלים דו"נ דאצי

דיון שאליו מפנה ההערה בעניין שלושים הכלים של ז"א ונוקבא דאצילות המתלבשים בבריאה, יצירה ועשייה.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת ויקהל ע' ב'קעג. ד"ה תקעו תר"ו ע' רפה.

14 בדי"ה פתח אליהו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תו"א יג, ג ואילך.

15 במעשה הכתב נתגלה השכל

בנוסח ההוא נוסף בסוגריים: אף שבתנועת האצבע כבר יש משהו מלבד השכל, השכל מתלבש בתנועה זו ממש, לפחות בדומה לרצון המתלבש ביד הזורקת; והוכחה חזקה יותר היא תנועת יד, שאינה תנועה מכוונת אלא נובעת מעצמה מן האופן שבו השכל נמצא במוח, ומתגלית לפתע ביד.

הערת קה"ת

בסה"מ תק"ע ע' יג: "(ואעפ"י שהתנועה באצבע כבר יש בה מלבד השכל, אבל השכל מלוכש ממש בתנועה זו עכ"פ כמו הרצון שמתלבש ביד לזרוק, ויותר ראוי מענין הרמז ביד שאינה בתנועה רצונית רק ממילא לפי אופן השכל שבמוח שבא ומראה פתאום ביד כו)".

16 אני הוי' לא שנית

"כי אני הוי' לא שנית". מובא כדי להראות שסובב כל עלמין, עצמות האור, אינו משתנה בעקבות הכריאה: למעלה ולמטה שווים אצלו.

Malachi 3:6 מלאכי ג:ו

כי אני ה' לא שנית ואתם בנִי־עֶקֶב לא קְלִיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 את השמים והארץ אני מלא

"הלא את השמים ואת הארץ אני מלא, נאום הוי"'. כאן הפסוק מוסב על עצמות אור אין סוף, שאין בה שינוי או הסתר.

Jeremiah 23:24 ירמיהו כ"ג:כ"ד

אִם־יִסְתֵּר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא־אֶרְאֶנּוּ נְאֻמֵּי ה' הֲלוֹא אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֲנִי מֵלֵא נְאֻמֵּי ה'

Can any hide himself in secret places That I shall not see him? saith the L-RD. Do not I fill heaven and earth? Saith the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 כחשכה כאורה

"גם חושך אינו חשוך בשבילך... החושך הוא כאור". לפני עצמות האור אין דבר שמסתיר.

Psalms 139:12 תהילים קל"ט:י"ב

גַּם־חֹשֶׁךְ לֹא־יִחְשֶׁה מִפְּנֵי וְלֵילָה כִּי־אֵין כְּחֹשֶׁךְ כְּאוֹרָה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night shineth as the day; The darkness is even as the light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

19 מה' מצעדי גבר כוננו

"מה' מצעדי גבר כוננו". ראה לכך שההשגחה של ה' מגיעה לכל פרט בחייו של אדם.

Psalms 37:23 תהילים ל"ז:כ"ג

מִה' מִצְעָדַי־גִּבֹּר כּוֹנְנּוּ וְדַרְכּוֹ יִחְפָּץ:

It is of the L-RD that a man's goings are established; and He delighted in his way

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים לו, כג.

20 ואין אדם נוקף אצבעו

רבי חנינא אומר שאדם אינו נחבל באצבעו למטה אלא אם כן מכריזים עליו מלמעלה, ומביא את הפסוק "מהי מצעדי גבר כוננו". אדמו"ר הזקן מביא אותו כהוכחה להשגחה פרטית גם על הפרט הקטן ביותר.

Chullin 7b:15-16 חולין ז' ב:ט"ו-ט"ז

ואמר ר' חנינא אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אי"כ מכריזין עליו מלמעלה שנאמר (תהלים לז, כג) מהי מצעדי גבר כוננו (משלי כ, כד) ואדם מה יבין דרכו אי"ר אלעזר דם ניקוף מרצה כדם עולה אמר רבא בגודל ימין ובניקוף שני והוא דקאזיל לדבר מצוה אמרו עליו על ר' פנחס בן יאיר מימיו לא בצע על פרוסה שאינה שלו ומיום שעמד על דעתו לא נהנה מסעודת אביו:

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

Zohar III, 274b זח"ג רעד, ב

הערת קה"ת

חולין ז, ב. זח"ג רעד, ב.

21 ידע מה בחשוכא

"הוא יודע מה בחושך, והאור שוכן עמו". מובא כדי להראות שלפני ה' החושך אינו מסתיר דבר.

Daniel 2:22 דניאל ב':כ"ב

הוא גִּלָּא עֲמִיקְתָּא וּמִסְתְּרָתָא יָדַע מָה בְּחֹשְׁכָא וְנִהוֹרָא עִמָּה שְׂרָא:

He revealeth the deep and secret things; He knoweth what is in the darkness, And the light dwelleth with Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דניאל ב, כב. [כ].

22 המגביהי לשבת המשפילי לראות

המילים כאן מצטטות את Psalms 113:5. הקטע מופיע למטה.

Psalms 113:5 תהילים קי"ג:ה'

מִי כַּהִי אֱלֹהֵינוּ הַמִּגְבִּיהִי לַשִּׁבְתִּי:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיג, ה-ו.

23 המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ

"היושב במרומים, המשקיף למטה על השמים ועל הארץ". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כסיבה ותוצאה: משום שהוא יושב למעלה, בבחינת סובב כל עלמין, הוא משקיף במידה שווה על השמים ועל הארץ.

Psalms 113:5-6 תהילים קי"ג:ה'-ו'

מִי כַּהִי אֱלֹהֵינוּ הַמִּגְבִּיהִי לַשִּׁבְתִּי: הַמִּשְׁפִּילִי לְרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high, That looketh down low Upon heaven and upon the earth?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24 ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם הרשע

רבי אבהו דורש את "מספר רבע ישראל" על כך שהקדוש ברוך הוא מונה את הזיווגים של ישראל וממתין לטיפה שממנה נוצר צדיק; בלעם אמר:

"וכי מי שטהור וקדוש יביט בדבר הזה?" ועינו נסמית. אדמו"ר הזקן מסביר את הטעות שביסוד שאלתו.

Niddah 31a:21-22 נדה ל"א א:כ"א-כ"ב

וְעַל דָּבָר זֶה נִסְמִית עֵינוּ שֶׁל בִּלְעָם הַרְשָׁע, אָמַר: מִי שֶׁהוּא טָהוֹר וְקָדוֹשׁ, וּמְשֻׁרְתָּיו טָהוֹרִים וְקָדוֹשִׁים, יִצְיִן בְּדָבָר זֶה! מִיָּד נִסְמִית עֵינוּ, דְּכֶתִיב: "נָאֵם הַגִּבֹּר שְׁתוּם הָעֵינִי". וְהִינוּ דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מֵאֵי דְכֶתִיב "וַיִּשְׁכַּב עִמָּה בַּלַּיְלָה הוּא"? מִלְּמַד שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא סִיּוּעַ בְּאוֹתוֹ מְעַשֶּׂה, שְׁנֵאָמַר: "יִשְׁשַׁכֵּר חֲמוֹר גֶּרֶם" — חֲמוֹר גֶּרֶם לוֹ לְיִשְׁשַׁכֵּר.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

25 ומספר את רובע ישראל

דברי בלעם: "מי מנה עפר יעקב, ומספר רבע ישראל?" זו הפסוק שהגמרא דורשת כמלמד על השגחת ה' על העניינים הפרטיים ביותר של ישראל.

Numbers 23:10 במדבר כ"ג:י'

מִי מִנָּה עֶפְר יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת־רִבְעֵי יִשְׂרָאֵל תָּמַת נַפְשִׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתִהִי אֶחְרִיתִי כְּמָהוּ:

Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר כג, י.

26 ועל דבר זה נסמית . . והיינו לפי טעותו

בתלמוד של ר' פנחס הקטע מופיע כך: "אבל העובדי כוכבים אומרים 'רם על כל גוים הוי' — לפי טעותם", ועניין בלעם נכתב שם בהמשך, לאחר המילים "על השמים כבודו".

הערת קה"ת

בסה"מ הנחות הר"פ ע' קע: "אבל העכו"מ" אומרים רם על כל גוים הוי' לפי טעותם". ובענין בלעם נכתב שם להלן אחר תיבת על השמים כבודו. וראה בהנחה אחרת בסה"מ תק"ע ע' טז.

27 על השמים כבודו

"הוי' עליון על כל גוים, על השמים כבודו". כאן הפסוק מבטא את ההשקפה המוטעית שלפיה הוי' נעלה מדי מכדי להשגיח על הארץ.

Psalms 113:4 תהילים קי"ג:ד'

רָם עַל־כָּל־גּוֹיִם ה' עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ:

The L-RD is high above all nations, His glory is above the heavens.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיג, ד.

28 ומתחת זרועות עולם

"מעונה אלקי קדם, ומתחת זרועות עולם." הפסוק מובא בסוף הפסקה כדי לבטא את נוכחות ה' המגיעה עד למקום הנמוך ביותר.

Deuteronomy 33:27 דברים ל"ג:כ"ז

מְעוֹנָה אֱלֹהֵי קֶדֶם וּמִתַּחַת זְרֻעוֹת עוֹלָם וַיִּגְרַשׁ מִפְּנֵיהֶם אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הַשֵּׁמֶד:

The eternal G-d is a dwelling-place, And underneath are the everlasting arms; And He thrust out the enemy from before thee, And said: 'Destroy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 קול דודי הנה זה בא

"קול דודי! הנה זה בא, מדלג על ההרים". כאן הפסוק מציג את גילוי סובב בתוך ממלא, הבא באמצעות לימוד התורה.

Song of Songs 2:8 שיר השירים ב:ח

קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ עליהם גבעות:
Hark! my beloved! behold, he cometh, Leaping upon the
.mountains, skipping upon the hills

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 והבדלתם בין הבהמה הטהורה

"להבדיל בין הבהמה הטהורה לבהמה הטמאה". אדמו"ר חזק מיישם זאת על פסקי ההלכה המבחינים בין טוב לרע ובין מותר לאסור.

Leviticus 20:25 ויקרא כ:כ

והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה ובין העוף הטמא לטהור ולא
תשקצו את נפשתיכם בבהמה ובחיה ובעוף ובכל אשר תרמש האדמה אשר
הבדלתי לכם לטמא:

Ye shall therefore separate between the clean beast and the
unclean, and between the unclean fowl and the clean; and ye
shall not make your souls detestable by beast, or by fowl, or
by any thing wherewith the ground teemeth, which I have
.set apart for you to hold unclean

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא כ, כה.

31 תפארת גופא

בתפילת אליהו (פתח אליהו) הספירות מתוארות כגוף: "חסד — הזרוע
הימנית, גבורה — הזרוע השמאלית, תפארת — הגוף, נצח והוד — שתי
הידיים". אדמו"ר חזק מיישם בכך כדי למקם את המשניות בחסד,
גבורה ותפארת — הגוף עצמו — ואת הבריות בנצח, הוד ויסוד, מחוצה
לו.

Tikkunei Zohar 17a:16-17 תקוני זוהר י"ז א:ט"ז-י"ז

ואתקריאו בתקונא דא. חסד דרועא ימינא. גבורה דרועא שמאלא.
תפארת גופא. נצח והוד תרין שוקין. ויסוד סיומא דגופא אות ברית
קדש. מלכות פה. תורה שבע"פ קרינן ליה. מוחא חכמה איהו מחשבה
מלגו. בינה לבא ובה הלב מבין. ועל אליו תרין כתיב*הנסתרות ליי
אלקינו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

32 מטי רגלין ברגלין

שם כותב אדמו"ר חזק שבזמן "עקבתא דמשיחא" סוכת דוד הנופלת ירדה
למדרגת הרגליים והעקבים, שהיא עשיה, ולכן עיקר העבודה כעת הוא
צדקה; לעומת זאת, בימי התנאים והאמוראים עיקר העבודה היה לימוד
התורה. הדבר מתאים לנקודה כאן: בגלות מגיע האור למדרגות התחתונות
ביותר, ל"רגליים".

Zohar II, 255a זח"ב רנה, א

הערת קה"ת

זח"ב רנה, א. וראה אגה"ק סי' ט.

33 אילפא ולא פשיטנא ליה ממתניתין

אילפא הכריז שאם משהו ישאל אותו על ברייתא של רבי חייא ורבי
אושעיא והוא לא יוכל ליישב אותה מתוך המשנה, הוא יפיל את עצמו

מתורן הספינה. אדמו"ר חזק מביא זאת כדי להראות שבתחילה הכול נכלל
במשנה.

Taanit 21a:5 תענית כ"א א:ה

אמרו לו: אי אתיב מר וגריס, לא הנה מליך מר. אזל תלא נפשיה
באסקריא דספינתא, אמר: אי איכא דשאל לי במתניתא דרבי חייא
ורבי אושעיא ולא פשיטנא לקה ממתניתין, נפילנא מאסקריא דספינתא
וטבענא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

34 וכמ"ש בע"ה אימא מקננא בבריא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ש' סדר אבי"ע פ"ג. ת"ז (ת"ו) כג, א. [כ].

35 אימא מקננא בבריא

בשער סדר אבי"ע, פרק ג, מסביר עץ חיים שאמא, בחינת בינה דאצילות,
מגיעה למסך דבריא ומאירה שם, ושזהו פירוש דברי תיקוני זוהר "אמא
עילאה מקננא בכורסא". אדמו"ר חזק מביא זאת כדי למקם את התלמוד
ואת החכמה המתגלית בו בעולם הבריא.

Sefer Etz Chaim 47:3-4 עץ חיים מ"ז:ג-ד

... ואמנם סוד הזווג הזה הבי' דא"א אשר מגיע עד מסך דבריא ומאיר
שם ז"ס הנאמר בתקונים אמא מקננא בכורסא והענין כי כתר
דאצילות מתלבש בחכמה וחכמה מתלבש בבינה ואז הבינה מאירה
בבריא כנ"ל כי הכל מאירין בודאי אפי' האור א"ס נמשך שם רק
שאינו ניכר רק אור הבינה דאצילות שנעשה מסך ולבוש אל כל מה
שלמעלה ממנה וזהו אמא עילאה מקננא בבריא בכורסא בג' ספי' פי'
כי כח ג"ר כח"ב של אצילות כולן נכללין ומתלבשין באמא עילאה והיא
אח"כ מקננא בבריא ואמנם אומרו לשון מקננא לשון קן הטעם הוא
...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

36 אימא מקננא בבריא

תיקוני זוהר אומר שאמא עילאה מקננת בכיסא, בעולם הבריא, בשלוש
הספירות העליונות, ואילו העמוד האמצעי, הכולל שש ספירות, מקנן
בעולם היצירה. מכאן המקור הן ל"אמא מקננת בבריא" והן ל"שית סטריין
מקננ ביצירה".

Tikkunei Zohar 23a:11-13 תקוני זוהר כ"ג א:י"א-י"ג

עמודא דאמצעיתא כליל שית ספירין מקננ במטורין. אימא תתאה
מקננא באופן דאתמר ביה והנה אופן אחד בארץ. ועוד שכונתא מסטרא
דכרסא אתקריאת נשר. ומסטרא דנער (נ"א דחיה) יונה. ומסטרא
דאופן צפור. ושכונתא דמות אדם להנה ועוד שלח תשלח ת"ח מלאכא
אית דממנא על עופין דאינון נפשין דאתקריאו צפרין וסנדלפון שמה.
ובזמנא דישאל מקיימי האי פקודא ואזלת אימא מתתרכא ובנין
צווחין. איהו אוליף זכו על עופין דיליה. ויימא לקב"ה והא כתיב בך
ורחמיו על כל מעשיו. אמאי גזירת על האי עופא דאתרכת מקינה.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

37 יוצר אור זהו יצירה

שם מבאר אדמו"ר חזק את "יוצר אור ובורא חושך": החושך שבבריא
נעלה מן האור של הגילוי ביצירה. הבריא דומה למחשבתו של הרב,
שעודנה חשוכה לתלמיד, והיצירה לדיבורו, שהוא אור עבורו. הוא מוסיף

In the year that king Uzziah died I saw the L-rd sitting upon
a throne high and lifted up, and His train filled the temple

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י ו, א.

43 כי לא יראני

"כי לא יראני האדם וחי". דבר זה מובא לצד דברי ישעיהו "ואראה את אדני-
י", כדי להראות שהמדרגה העליונה ביותר נראית רק באמצעות אספקלריה
שאינה מאירה.

Exodus 33:20 שמות ל"ג:כ'

וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל לִרְאֹת אֶת-פָּנַי כִּי לֹא-יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחַי:

And He said: 'Thou canst not see My face, for man shall not
'see Me and live

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לג, כ.

44 יוצר אור ובורא חושך

"יוצר אור ובורא חושך", הנאמר מדי יום בברכות השחר. אדמו"ר הזקן
מפרש "יוצר" כיצירה, שהיא אור, ו"בורא" כבריאה, שהיא חושך.

Isaiah 45:7 ישעיהו מ"ה:ז

יוֹצֵר אֹר וּבּוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא רָע אֲנִי ה' עֹשֶׂה כָּל-אֵלֶּה:

I form the light, and create darkness; I make peace, and cre-
ate evil; I am the L-RD, that doeth all these things

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

45 מאד עמקו מחשבותיך

"מה גדלו מעשיך, הוי, מאד עמקו מחשבותיך". הדברים מוסבים על חכמה,
בינה ודעת של אצילות, שאינן מאירות בגלוי בעולמות התחתונים.

Psalms 92:6 תהילים צ"ב:ו

מַה-גָּדֹל מַעֲשֶׂיךָ ה' מֵאֵד עֲמָקוֹ מִחֲשַׁבְתֶּיךָ:

How great are Thy works, O L-RD! Thy thoughts are very
deep

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

46 הנסתרות לה' אלקינו

"הנסתרות להוי" אלקינו, והנגלות לנו ולבנינו". הדברים מוסבים על
המוחין של אצילות, שנותרים נסתרים בבריאה.

Deuteronomy 29:28 דברים כ"ט:כ"ח

הַנְּסֻתֹת הַיְּהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהַנְּגָלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד-עוֹלָם לַעֲשׂוֹת
אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת:

The secret things belong unto the L-RD our G-d; but the
things that are revealed belong unto us and to our children
for ever, that we may do all the words of this law

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 בתולה ואיש לא ידעה

נאמר על רבקה: "בתולה, ואיש לא ידעה". הפסוק מובא כדי להסביר מדוע
דיני התלמוד נקראים "עלמות": חכמה אינה מאירה בהם בגלוי.

Genesis 24:16 בראשית כ"ד:ט"ז

וְהַנְּעֹר טַבַּת מִרְיָה מֵאֵד מִתּוֹלָה וְאִישׁ לֹא יָדָעָה וְתָרַד הָעֵינָה וְתִמְלֵא כָדָה
וְתַעַל:

שחכמה, בינה ודעת של אצילות מאירות בבריאה, ועל כך נאמר:
"הנסתרות להוי" אלקינו".

הערת קה"ת

ע"ל שחורה הא' פ"ב (ד' סע"ג). [כ].

38 חכים ולא בחכמה ידיעה

מתפילת אליהו (פתח אליהו): "אנת חכים ולא בחכמה ידיעה". אדמו"ר
הזקן מביא זאת כדי להראות שחכמת האצילות אינה יכולה להתגלות
בכלים מוגבלים.

Tikkunei Zohar 17b:3-4 תקוני זוהר י"ז ב:ג-ד'

אנת חכים ולא בחכמה ידיעה. אנת הוא מבין ולא מבינה ידיעה. לית
לך אתר ידיעה אלא לאשתמודעא תוקפך וחילך לבני נשא. ולאחזאה
לון איך אתנהיג עלמא בדינא וברחמי דאינון צדק ומשפט כפום
עובדיהון דבני נשא. דין איהו גבורה. משפט עמודא דאמצעיתא. צדק
מלכותא קדישא. מאוני צדק *תרין סמכי קשוט. הין צדק אות ברית.
כלא לאחזאה איך אתנהיג עלמא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

39 על תלמוד בבלי נאמר במחשכים

רבי ירמיה דורש את "הושיבני במחשכים" על התלמוד הבבלי. אדמו"ר
הזקן מסביר שהחושך הוא ההסתר של חכמת ה' בטעמי התלמוד.

Sanhedrin 24a:18-19 סנהדרין כ"ד א:י"ח-י"ט

מאי בבל? אמר רבי יוחנן: בלולא במקרא, בלולא במשנה, בלולא
בתלמוד. "במחשכים הושיבני כמתי עולם" - אמר רבי ירמיה: זה
תלמודא של בבל. מתני' אמר לו: "נאמן עלי אבא", "נאמן עלי אביר",
"נאמנים עלי שלשה רועי בקר". רבי מאיר אומר: יכול לחזור בו,
וחכמים אומרים: אינו יכול לחזור בו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

סנהדרין כד, א. ועי' ח' ויקרא (ה, ד). [כ].

40 במחשכים הושיבני

"הושיבני במחשכים כמתי עולם". נדרש כמתייחס לתלמוד בבלי.

Lamentations 3:6 איכה ג:ו

בְּמַחְשָׁכִים הוֹשִׁיבֵנִי כְּמֶתִי עוֹלָם:

He hath made me to dwell in dark places, As those that have
been long dead

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 ולכן תפלה של יד נקי יוצר אור

חיבור קבלה שההערה מפנה אליו לעניין הקשר בין תפילין של יד ל"יוצר
אור": לפי ההערה על Sefer HaMaamarim 5570, נאמר שם שכאשר
אומרים "יוצר אור" יש לגעת בתפילין של יד.

הערת קה"ת

ראה משנת חסידים מסי' תפלת הבריאה פ"א מ"ו. ובסה"מ תק"ע ע' כב מצוין
למ"ש במשנת חסידים דכשואמר יוצר אור צריך למשמש בתפלה של יד.

42 ואראה את אדני

"ואראה את אדני" יושב על כסא רם ונשא". חזון ישעיהו מובא כדוגמה
למדרגה גבוהה מאוד שנראית באמצעות אספקלריה שאינה מאירה.

Isaiah 6:1 ישעיהו ו:א

בְּשָׁנֹת-מוֹת הַמֶּלֶךְ עֲזַרְיָה וְאֶרְאָה אֶת-אֲדֹנָי יֹשֵׁב עַל-כִּסֵּא רָם וְנֹשֵׂא
וְשׁוּלְיוֹ מֵלָאִים אֶת-הַהִיכָל:

התעוררות רוח מלמטה ממשיכה רוח מלמעלה.

Zohar, Terumah 64:660-66:669 ספר הזהר, תרומה ס"ד:תרס-ס"ו:תרס"ט

Hence, "Thou shalt love" is the first outstretching of the right hand to love the Holy One, blessed be He, with that close attachment which the right hand symbolizes. If a man loves G-d, then G-d stretches out His right hand to him to receive and welcome him with love. Everything in the world depends on the will; spirit rouses spirit, and the spirit in man turned yearningly in love to Him brings down the Divine Spirit. When a man's love to the Holy One is roused, ... "the "right hand

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

53 עיניך יונים

"הנך יפה רעיתי, עיניך יונים". היונה קשורה לעיניים, כלומר להתבוננות בכבוד המלך.

Song of Songs 4:1 שיר השירים ד:א

הנך יפה רעיתי הנך יפה עיניך יונים מפעל צמח שערך קעדר העזים שגלשו מהר גלעד:

Behold, thou art fair, my love; behold, thou art fair; Thine eyes are as doves behind thy veil; Thy hair is as a flock of goats, that trail down from mount Gilead

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 10

54 ואהבת וכו' בכל מאדך

"ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". אדמו"ר הזקן מפרש "בכל מאדך" כאהבה שאין לה גבול, שהיא מסירות נפש.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ו, ה.

55 אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו

רבי יוסי מלמד שמי שאומר שאין לו אלא תורה, אין לו אפילו תורה. כאן הדבר מלמד שלימוד לבדו, בלי מסירות הנפש שבתפילה, אינו יכול להמשיך את הגילוי של סובב כל עלמין.

Yevamot 109b:5-6 יבמות ק"ט ב:ה-ו'

הא נמי פשיטא! אלא דאפילו תורה אין לו. מאי טעמא? אמר רב פפא, אמר קרא: "ולמדתם ועשייתם" — כל שישנו בעשיה ישנו בלמידה, כל שאינו בעשיה אינו בלמידה. ואיבעית אימא, לעולם כדאמריתו מעיקרא: כל האומר אין לו אלא תורה — אין לו אלא תורה, לא צריכא דקא מגמר לאחריני ואולי ועבדי. מהו דתימא: אית לך אגרא לדידיה, קא משמע לן.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יבמות קט, ב. וש"נ.

And the damsel was very fair to look upon, a virgin, neither had any man known her; and she went down to the fountain, and filled her pitcher, and came up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים

"מציץ מן החרכים, משגיח מן החלונות". הטקסט מפנה להסברו במקום אחר: ראייה חלקית, כאילו דרך פתחים.

Song of Songs 2:9 שיר השירים ב:ט'

דומה דודי לצבי או לעפר האילים הנהיזה עומד אחר כתלנו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים:

My beloved is like a gazelle or a young hart; Behold, he standeth behind our wall, He looketh in through the windows, He peereth through the lattice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 לרקמות תבל למלך בתולות אחריה רעותיה

"לרקמות תובל למלך, בתולות אחריה, רעותיה מובאות לך". המלכה היא מלכות, והעלמות ההולכות אחריה הן שבעת ההיכלות של בריאה, העולים עמה.

Psalms 45:15 תהילים מ"ה:ט"ו

לרקמות תובל למלך בתולות אחריה רעותיה מובאות לך:

She shall be led unto the king on richly woven stuff; The virgins her companions in her train being brought unto thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

50 והנה רבקה יוצאת

"והנה רבקה יוצאת". אלו מילות הפתיחה של מאמר במקום אחר, שאליו הטקסט מפנה בנושא זה.

Genesis 24:15 בראשית כ"ד:ט"ו

ויהי-הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יצאת אשר ילדה לבתואל בן מלכה אשת נחור אחי אברהם וכדה עלי-שכמה:

And it came to pass, before he had done speaking, that, behold, Rebekah came out, who was born to Bethuel the son of Milcah, the wife of Nahor, Abraham's brother, with her pitcher upon her shoulder

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 9

51 אחת היא יונתי

"אחת היא יונתי תמתי, אחת היא לאמה, ברה היא ליולדתה". אדמו"ר הזקן קורא כל ביטוי כשלב בעבודת הנשמה, מקריאת שמע ועד לתפילה.

Song of Songs 6:9 שיר השירים ו:ט'

אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה ברה היא ליולדתה ראוה בנות וראשוה מלכות ופילגשים ויהללוה:

My dove, my undefiled, is but one; She is the only one of her mother; She is the choice one of her that bore her. The daughters saw her, and called her happy; Yea, the queens and the concubines, and they praised her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 רוח אייתי רוח ואמשיך רוח

בהערה של קה"ת מצוין המקור לאמירה "רוח מביאה רוח וממשיכה רוח":

זח"א (ריז, ב). [כ].

63 לאשתאבא בגופא דמלכא

הוהר אומר שרוח שלא נמצאה ראויה צריכה להיטהר באש ולהיתקן, כדי "להיכלל בגוף המלך". אדמו"ר חוקן משתמש בביטוי הזה כדי לתאר את הסכמתה של הנשמה השכלית למסירות נפש.

Zohar, Vayechi 19:134-20:147 ספר הוהר, ויחי י"ט:קל"ד-כ"קמ"ז
But if a man is not adjudged worthy, woe to his spirit, which has to be purified and to be prepared before it can be drawn to the Body of the King; and if it is not prepared, woe to it that it must roll about "like a stone in a sling" (cf. I Sam.). Further, we have learnt: "If the soul is worthy, great is the bliss reserved for it in the other world, as it is written, "No ... eye hath seen save thine, O L-rd, what thou wilt

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

64 מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ

"את מי יש לי בשמים? ועמך לא חפצתי בארץ". עמדה של נשמה שאינה רוצה דבר מלבד ה', שאליה מגיעה כאן אפילו הנפש השכלית.

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מִי־לִי בְשָׁמִים וְעִמָּךְ לֹא־חָפְצָתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

65 ועמ"ש במ"א ע"פ והנה רבקה יוצאת

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Maamarei Admur HaZaken.

הערת קה"ת

ראה מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' דד-רי.

66 וע' בפי ויקהל קצ"ז ב' פקודי רל"ה א' רל"ח א' ועיין פי אחרי ס"ז ב'

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

נעתקו ביהל אור ע' קעו.

67 אחת היא יונתי

"אחת היא יונתי תמתי". "יונתי" היא ההסתכלות בכבוד המלך, ו"תמתי" היא השלמות שהיא מביאה.

Song of Songs 6:9 שיר השירים ו'ט'

אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַמְתִּי אַחַת הִיא לְאֵמָה בָּרָה הִיא לְיוֹלְדָתָהּ רְאוּהָ בָנוֹת וְיִאֲשְׁרוּהָ מַלְכוּת וּפִילָגְשִׁים וְיִהְיֶלְלוּהָ:

My dove, my undefiled, is but one; She is the only one of her mother; She is the choice one of her that bore her. The daughters saw her, and called her happy; Yea, the queens and the concubines, and they praised her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ו, ט.

68 רוח אייתי רוח ואמשיך רוח

הערת קה"ת מפנה לZohar II, 162b למילים האלה.

Zohar II, 162b זח"ב קסב, ב

הערת קה"ת

זח"ב קסב, ב.

56 בביאור ע"פ והנה מנורת זהב

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לעיל פי' בהעלותך.

57 והנה מנורת זהב כולה וגולה על ראשה

חזון זכריה: "ראיתי והנה מנורת זהב כולה וגולה על ראשה". אלו הן מילות הפתיחה של הביאור בפרשת בהעלותך, שאליו מתייחס הטקסט.

Zechariah 4:2 זכריה ד"ב

וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה וְגֻלָּה עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נְרֵתֶיהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת לְנֵרוֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁהּ:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

58 אין טפת יורדת מלמע'

הגמרא מלמדת שעל כל טפח של גשם שיורד מלמעלה, התהום עולה לקראתו שני טפחים (או שלושה). אדמו"ר חוקן משתמש בכך כדי להסביר את החיבור בין מים נוקבין מלמטה למים דוכרין מלמעלה.

Taanit 25b תענית כ"ה ב

Zohar III, 247b זח"ג רמז, ב

הערת קה"ת

תענית כה, ב. ראה זח"ג רמז, ב. וע' שלה (מב, ב). ושי"נ. [כ]. מג, ב.

59 שמע ישראל כו'

"שמע ישראל, הוי' אלקינו, הוי' אחד". הכוח שמתקבל ממזון המותר מנוצל באמירת קריאת שמע, וכך מתבררים הניצוצות שבמזון.

Deuteronomy 6:4 דברים ו'ד'

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַבְּרִיךְ אֱלֹהֵינוּ הַבְּרִיךְ אֱחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 כי חלק וגו'

"כי חלק הוי' עמו, יעקב חבל נחלתו". הנשמה היא חלק מהוי', ולכן היא מסוגלת למסירות נפש.

Deuteronomy 32:9 דברים ל"ב:ט'

כִּי חֵלֶק הַבְּרִיךְ עָמוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ:

For the portion of the L-RD is His people, Jacob the lot of His inheritance

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61 שהנשמה הוא חלק הוי'

הנוסח המובא שם מוסיף, אחרי "הנשמה היא חלק הוי'", את המילים "בני בכורי ישראל" (שמות ד, כב).

הערת קה"ת

בהנחת הר"פ ע' קעב נוסף: בני בכורי ישראל.

62 לאשתאבא בגופא דמלכא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ו, ט. בסה"מ תק"ע ע' כה: ברה לשון בירור ונקיון בתכלית היופי כמו ברה כחמה".

74 כי לא על הלחם לבדו

"לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם". מקור החיות הוא המאמר האלוקי שבמאכל, ששורשו גבוה יותר.

Deuteronomy 8:3 דברים ח:ג

ויענה וירעבה ויאכלה את־המֶן אשר לא־ידעת ולא ידעו אֲבֹתֶיךָ לִמְעַן הוֹדִיעֶךָ כִּי לֹא עַל־הֶלֶם לָבְדוּ יַחֲיָה הָאָדָם כִּי עַל־כָּל־מוֹצֵא פִּי־ה' יַחֲיָה הָאָדָם:

And He afflicted thee, and suffered thee to hunger, and fed thee with manna, which thou knewest not, neither did thy fathers know; that He might make thee know that man doth not live by bread only, but by every thing that proceedeth out of the mouth of the L-RD doth man live

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ח, ג.

75 קול דודי הנה זה בא

"קול דודי, הנה זה בא, מדלג על ההרים, מקפץ על הגבעות". זהו הפסוק שבו נפתח המאמר; כאן מדובר בגילוי סוכב כל עלמין בתוך ממלא כל עלמין, הנמשך באמצעות לימוד התורה.

Song of Songs 2:8 שיר השירים ב:ח

קול דודי הנה־זֶה בָּא מְדַלֵּג עַל־הַהָרִים מְקַפֵּץ עַל־הַגְּבְעוֹת:

Hark! my beloved! behold, he cometh, Leaping upon the mountains, skipping upon the hills

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 עיניך יונים

המילים כאן מצטטות את Song of Songs 4:1. הקטע מופיע למטה.

Song of Songs 4:1 שיר השירים ד:א

הִנֵּה יָפָה רְעִינִי הִנֵּה יָפָה עֵינֶיהָ יוֹנִים מִבְּעַד לְצִמְתָּהּ שְׁעָרָה כְּעֶדֶר הָעוֹיִם שְׂגָלָשׁוּ מִהָר גִּלְעָד:

Behold, thou art fair, my love; behold, thou art fair; Thine eyes are as doves behind thy veil; Thy hair is as a flock of goats, that trail down from mount Gilead

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ד, א.

70 אשת חיל עטרת בעלה

"אשת חיל עטרת בעלה". הצד המקבל, לאחר שהוא מתעלה, נעשה כתר למי שנותן לו.

Proverbs 12:4 משלי י"ב:ד

אֲשֶׁת־חַיִּל עֹטֶרֶת בַּעֲלָהּ וּכְרָקָה בַּעֲצָמוֹתֶיהָ מְבִישָׁה:

A virtuous woman is a crown to her husband; But she that doeth shamefully is as rottenness in his bones

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי יב, ד.

פסקה 11

71 אמה בינה אם הבנים

"מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה". הטקסט מתייחס לבינה כאל "אם הבנים".

Psalms 113:9 תהילים קי"ג:ט

הערת קה"ת

תהלים קיג, ט. וראה הערת כ"ק אדמו"ר בסה"מ תש"ד ע' 52 ובסה"מ תש"ט ע' 112.

72 בדבר ה' שמים נעשו

"בדבר ה' שמים נעשו, וכרוח פיו כל צבאם". העולמות נובעים מן הדיבור האלוקי, ואילו הנשמות עלו במחשבה, שהיא למעלה ממנו.

Psalms 33:6 תהילים ל"ג:ו

בְּדָבָר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּכְרוּחַ פִּי כָל־צְבָאָם:

By the word of the L-RD were the heavens made; And all the host of them by the breath of His mouth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים לג, ו.

73 ברה היא ליולדתה

"אחת היא יונתי תמתי, אחת היא לאמה, ברה היא ליולדתה". "אמה" היא בינה, שאלה עולה הנשמה שנעשתה אחת.

Song of Songs 6:9 שיר השירים ו:ט

אֶחָת הִיא יוֹנָתִי תַמְתִּי אֶחָת הִיא לְאִמָּה כְּרָה הִיא לְיוֹלְדָתָה רְאוּהָ בָנוֹת וַיֹּאשְׁרוּהָ מְלָכוֹת וּפִילָגְשִׁים וַיְהַלְלוּהָ:

My dove, my undefiled, is but one; She is the only one of her mother; She is the choice one of her that bore her. The daughters saw her, and called her happy; Yea, the queens and the concubines, and they praised her

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מזים חנינמי ולא מסחר. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/33/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/33/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק